pꝛedicationes ⁊ eccleſiaſtica ſacra: ⁊ ſunt in cau/
ſa: q alij dimittant: quos vocant diuerſis ꝺ cāis
ſine vrgente neceſſitate: di. 86. amputatis. 16°
qꝛ dñi vel rectoꝛes locoꝝ exigũt a ſubditas op/
as indebitas: vt̄ culturam agroꝝ ⁊ vinearuꝫ: de/
poꝛtationum lignoꝛum ⁊ hꝰ ſine mercede eoꝝ.
Et aliquando etiam diebus feſtiuis ad iſta idu
cunt. 17° dñi tpales ponũt malos officiales in
officijs: qui grauant nimis ſubditoſ vel iniuſte ſe
hñt: ⁊ hoc ꝓpter lucruꝫ tempoꝛale: qꝺ recipit ab
eis vel amicitiam: aliquando etiā hñt malos con
ſiliarios. 18° male iudicant: ⁊ iniuſte in his que
pꝛoponũtur eis odio vel amoꝛe cupiditate vel ti
moꝛe vel ignoꝛantia craſſa. 2. q. 3. quatuoꝛ. Et ni
mis munera diligāt: pp qꝺ de facili a vo deuiāt.
11. q. 3. paup. 19° cũ ſectas ꝑtialitates diuiſiões fa
ciũt vl̄ nutriũt ſeditiões ⁊ ſcādala ꝗrũt: aut qñ
exilio vel confinio tradũt ſine cā rationabili ſu/
os conciues: vel nimis grauant in collectis vl̄ ꝓ
ſtantijs ⁊ hꝰ: vel ſciſmata eccleſiaꝝ cauſant vel
ſuſtentant. 20. qꝛ pupillis ⁊ viduis ⁊ alijs per/
ſonis miſerabilibus nõ pꝛouident in cāis ⁊ alijs
⁊ legata ad eos ſpectantia non faciunt.

Titulus quartꝰ de militibus ⁊ mltiplici bello.
Ca. ꝑmũ ꝺ triplici militia. ſ. clicali ſpūali ⁊ laicali

Pꝛecinxiſti me
p
virtute ad bellum: ⁊ ſupplanta
ſti inimicos meos ſubtus me
ps. 17. Cuꝫ omnia appetant pa
cem ſm dionyſium: ideo bellũ
geritur: vt pax habeatur: ait au
gu. 23. q. 1. noli. nec mirum ſi in terris vndiqꝫ bel/
la fremunt ab his: qui verſantur in hymnis: cum
inˀ altiſſimis: vbi omnia pacata ſũt: aliqñ pꝛeliũ
exhoꝛtuꝫ fuerit. Nam vt dr̄ apoc. 12. Factum eſt
pꝛelium in celo: ⁊ michael pꝛeliabatur ⁊ angeli
eius ⁊ draco cum eis: qꝺ tamē pꝛelium non fuit
cum lanceis gladijs ⁊ alijs armis: ſed in contra/
rietate voluntatis. Naꝫ michael: qui dr̄ ꝑnceps
celeſtis militie: cum ſuis cõuertentibꝰ ſe ad dñm
⁊ gloꝛificationē ab eo expectantibus humiliter
⁊ hoc fuit dicere. Salus deo noſtro. Draco ille q
⁊ lucifer cũ ſequacibus ſuis ſe a deo auertit cupi
ens ꝓpa virtute ſibi collata ad gloꝛiam perueni
re. Et hoc fuit mente dicere. Aſcendā in celũ ſup
aſtra exaltabo ſolium meum ⁊c̄. iſai. 14. c. Et ꝑ
hoc ruina magna illi hoſti āntiquo patuit: nec am
plius locus eius inuentus eſt in celo. apoch. 12. c.
In abyſſuꝫ deiectis: verum ⁊ de remanentibus
in pace ſuperna: non eſt numerus militum eius
iob. 25. Et cum facta fuit pax inter nos cõmilito
nes ſuos ⁊ deum per xp̄i natiuitateꝫ: facta ē mul
titudo militie celeſtis cuꝫ angelo: qui nũtiauerat
eam canentium. Gl̄a in altiſſimis deo: ⁊ in terra
pax. luc. 2. Sed hac militia omiſſa traſeamus ad
nr̄am: de qua dicit ps. Pꝛecinxiſti me ⁊c̄. vbi tria
oñdit. Pꝛimo oſtendit certamen: qꝛ dicit ad
bellum. 2° adiungit iuuamē: qꝛ pꝛecinxiſti me
⁊c̄. 3° concludit ſolamē: qꝛ ſupplātaſti ⁊c̄.

Quantum ad pꝛimum

ait apoſtolus. 2ª. ad thimo. 2. c. Laboꝛa vt bonus
miles ieſu xp̄i. Sed ſciendũ eſt: q eſt triplex mi/
litia. Pꝛima eſt militia clericalis. 2ª eſt mili/
lia ſpūalis. 3ª eſt militia laicalis.

De militia clericali di/

cit oꝛmiſda. Non negamus eſſe ī laicis deo pla
citos moꝛes: ſed milites ſuos. i. clericos ꝓbatos
querunt inſtituta maioꝛum: di. 61. in ſacerdotibꝰ.
Et hieronymus. Si clericatus titillat deſideriuꝫ
tuum diſcas qꝺ poſſis docere: ne ſis miles anteꝙ̄
tyro. 16. q. 1. Si clericatus. habent eniꝫ tales bella
re contra erroꝛes infidelium: ⁊ ideo oꝫ eoſ eē ar
matos auctoꝛitatibus ſcripturaꝝ ⁊ oꝛationibus
ſanctoꝛum: ⁊ frequentia oꝛonum. Unde ambꝛo.
Aduerſus milites ⁊ gottos arma mea lachꝛyme
mee ſunt. Talia enī munimēta ſũt ſacerdotis. 23.
q. 8. conuenioꝛ. ⁊ iõ vt expeditus ſit clericus ad
iſta arma in ꝓmptu ſumenda. dicit apoſtolus. 2.
thi. 2. Nemo militans deo implicat ſe negocijs
ſecularibus: vt ei placeat: cui ſe ꝓbauit. Que aũt
dicantur negocia ſecularia: quibꝰ hi milites. i. cle
rici ñ debēt ſe īplicari: habes extra ne cle. vl̄ mo.
per totum. His eſt contraria militia ſecularis.
Nõ debēt enī ipſi bellare. vñ. 23. q. 8. dr̄ quicũqꝫ
ex. Uidentur eē: arma militaria nõ ſumant: qꝛ ñ
poſſũt ſimul deo ⁊ ſeculo militare. hoc ibi: verũ
poſſũt aſſiſtere iuſte militantibus exhoꝛtando:
⁊ ſacra miniſtrando: vt. 23. q. 8. igitur. ⁊. 23. q. 3. per
totum. Et qꝛ de clericis ⁊ religioſis. ī. diffuſe agi
tur: ideo hic non oꝫ inſiſtere.

De milicia ſpiritualidi

citur iob. 5. Militia ē vita hõis ſup terrā. Mili/
tia. i. tētatio. ambꝛo. Uolũtariũ ſibi militē eligit
xp̄s. 15. q. 1. nõ ē. Iſta ergo militia cõis ē oĩbus fi/
delibus: que vtiqꝫ ſp̄u fit nõ coꝛpoꝛe. vñ chꝛyſo.
Tu xp̄iane delicatꝰ es miles: ſi putas te ſine pu/
gna nõ poſſe vincere: ſine certāine dimicare: ex/
erce vires: attēde pactũ: aſpice ſpõſionē: quā. ſ. gs
ī baptiſmo facit. ſ. ſeruare fidē: renuntiare diabo
lo. Bellũ āt qꝺ gerit̄ contra nos ſpūale ē grauiſ
ſimũ ⁊ ꝑiculoſũ. Unde apoſtolꝰ ad ephe. 6. Non
ē nobis colluctatio aduerſus carnē ⁊ ſanguineꝫ
ſꝫ aduerſus mũdi pꝛincipes ⁊ poteſtates aduer
ſus mundi rectoꝛes tenebꝛarum harum ꝯ neq/
tias ſpūalis in celeſtibꝰ. Vñ oſtēditur ⁊ hoſti/
um contra quos bellum geritur nimia multitu/
do: quia contra carnem ⁊ ſanguinem: ideſt ſen/
ſualitatem ⁊ paſſiones eius: que ſunt plures ⁊
aduerſus pꝛincipes ⁊ poteſtates ideſt tyran/
nos mundi: q multipliciter vexant cõtra ſpiritu
ales. ideſt. ipſos demones: qui ſunt innumerabi
les quia eis plenus eſt aer ſecundum haymeñ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et initur ipſorum: cum quibus prelium geritur: malignitudo: q̄a neq̃. i. malicioſi ⁊ crudeles. Mille nāq3 nocendi hominib⁹ habet artes: has exercuit. ſ. tentando vltra ſex milia annorum: ſ3 ⁊ ſerpens ab initio dicitur callidior cunctis animantibus terre. gen̄. 3. Demū adijcit premij magnitudo: pro quo certamē agitur: q2 in celeſtib⁹ i. luctam iſtam ſuſtinemus pro conſequendo bona celeſtia. Non enim coronabitur: niſi qui legitime certauerit: inquit apoſtolus. 2. thi. 2. ꝓpterea ſacra ſcriptura tradit nobis hiſtorias bellorum carnalium veteris teſtamenti ad inſtruendū nos ſub figura pugnare ī bello ſpūali: vt dicit greg. 23. q. i. niſi bella. Et ioſue quidem dux populi iſrl̄ pugnans trans iordanē contra ſeptē natiōes terribiles ⁊ vincens: qui etiam vidit angelum dei: vt armatū militem ꝓ adiutorio eoꝝ paratum Ioſue. 5. ſignificat populū fidelē electorum: cui⁹ dux eſt ieſus xp̄s poſt baptiſmū pugnantē cōtra nationes ſeptem capitalium vitiorum: quorum dux eſt ⁊ rex diabolus: ſed xp̄o duce ⁊ adiutorio angeloꝝ ſuperantur. Unde grego. in. 31. moralium tractans illud iob ꝓcul odoratur bellum ſ. equus de quo loquitur. Exhortationem ducū ⁊ vlulatum exercitus ſic exponit: q2 miles dei ſolerter preuidere vitioꝝ certamina nititur bellū procul odoratur. Odorare eſt diſcretione diſcernere: ⁊ q2 mala precuntia quid menti perſuadere valeant cogitatione ſollicita aſpicit exhortationem ducum naris agitata deprehēdit: ⁊ q2 longe preſciendo ſubſequentiū iniquitatū cōfuſionem conſpicit: quaſi vlulatū exercit⁹ odorādo cognoſcit. Tentantia quippe vitia: que in ſimili cōtra nos prelio regnanti ſuper ſe ſuperbie militant alia more ducum precunt: alia more exercitus ſubſequuntur. Et exinde declarat quomō exinde ſuperbia eſt regina vitiorū: ⁊ duces ſub eo ſeptē capitalia. ſ. inānis gloria auaricia inuidia ira accidia gula luxuria. Exercitus horū capitalium dicit eſſe filias earū: ⁊ quia vt dicit de diabolo iob penultimo. ¶ Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie: ipſe cum vxore ſua regia. ſ. ſuperbia cū his ducibus ⁊ exercitibus pugnat ꝯ milites xp̄i.

Quomodo autē duces

eius hortentur ad prelium declarat ſic dicēs: Inanis nāq3 gloria deuictū cor: q̄ſi ex ratione ſolet hortari: dū dicit: debes maiora appetē: vt qua poteſtate valueris multos excedere: etiam valeas pluribus ꝓdeſſe. Inuidia quoq3 deuictū cor: quaſi ex ratione ſolet exhortari: cum dicit: ¶ In quo illo vel illo minor es? Cur ergo eis vl' equal' vel ſuperior non es? q̄nta vales que ipſi nō valent? Nō ergo tibi aut ſuperiores aut equales eſſe debent: ita etiam deuictum cor: quaſi ex ratione ſolet exhortari: cum dicit: que erga te agūt equanimiter fieri nō poſſunt: hec patienter tolerare peccatum ē: q2 ⁊ ſi eis ex magna eraſpatiē nō reſiſtitur: cōtra te deīceps ſine menſura cumulantur. Triſticia quoq3 diuictū cor ſolet hortari cum dicit quaſi ex ratiōe: Quid abes vnde gaudeas: cum tot mala ꝺ ꝓximis portas? Perpende cum quo merore omnes ītuēdi: q in tanta cōtra te amaritudine fellis vertūt. Auaricia q̄3 q̄ſi ex ratione deuictū cor ſolet hortari cū dicit: valde ſine culpa eſt: ꝙ quedam cōcupiſcis habenda: q non multiplicari appetis: ſed egere pertimeſcis. Et quod male alius retinet: tu melius expendis. Uentris ingluuies: quaſi ex ratione ſolet hortari cum dicit. Ad eſum deus omnia munda condidit: ⁊ qui ſatiari renuit. quid aliud q̄3 muneri cōceſſo contradicit? Luxuria quoq3 deuictum cor quaſi ex ratione ſolet hortari: cum dicit: Cur te modo in voluptate non dilatas: cū3 quid ſequatur ignoras. Acceptum tempus in deſiderijs perdere non debet: q2 q̄3 citius pertranſeat neſcis. Si enim miſceri deus hominē in voluptate coitus nollet: in ipſo humani generis exordio maſculum ⁊ feminas non feciſſet. Hec eſt igitur ducū exhortatio. hec grego. ibi. quorū ducum nomina. i. demonum de illis vitijs tētantium ſcriptura non recitet. Nam ducem inanis glorie luciferum vocat: quaſi ferens lucem. iſai. 14. Ducem inuidie ſathan: q2 interpretatur aduerſarius iob i. Ducem ire labadon. apoc. 9. i. exterminatoꝛ. Duce3 accidie belbzebub. luc. 2. interpretat' vir muſcarum. Ducem auaritie mām̄ona. mat. 6. interp̄tatur diuitie. Ducem gule behemoth. iob penultimo. ⁊ interpretatur aīal. Duce3 luxurie aſmodeū tobi. 3. c. Regē hoꝝ ducum leuiathā. iſai. 27. Et interpretatur abdicamentū. Exercitus horū ducum ſunt filie ipſorum vitiorum: quas ibi nominat greg. ⁊ ſunt. 44. genera vitioꝝ: de quib⁹ ſingulis diffuſe habes ī. 2ª. ꝑte per totum.

Secundo poſt bellum

oſtenſum ponit p̄s. iuuamen in eo collatum: cum dicit. Precinxiſti me v̄tute. ſ. tu deus. i. dediſti. ꝓuidiſti mihi de virtute: qua poſſem pugnare. Et ideo ipſe p̄s. dicebat. Dominus mihi adiutor: ⁊ ego deſpiciā inimicos meos. Et ſub fiducia diuini adiutorij quilibet debet bellare non in virtute propria: ad q̄ō hortatur apoſtolus ad ephe. 6. dicens. Confortamini in domino ſcilicet ſperando in adiutorio ⁊ in potentia virtutis eius: quā ſcilicet nobis adminiſtrabit: ita tamen ꝙ laboretis quantum ex vobis eſt. Unde ſubdit declaratis hoſtibus multis ⁊ crudelibus: propterea ſumite armaturam dei: vt poſſitis reſiſtere in die malo ſcilicet tentationis. Unde greg. Sciens apoſtolus anime certamina cōtra ſpirituales aduerſarios deſudanda: velut preceptor militie p̄ceptum dat militibus chriſti dicēs. Induite vos armaturam dei: vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. 23. queſtione. i. niſi. Et que ſit iſta armatura ſumenda aliqua ex eis ponit in omnibus ſumentes ſcutum fidei: in quo poſſitis ſic omnia tela nequiſſimi ignea extinguere:

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ galeã ſalutis aſſumite ideſt ſpei ſalutis eterne. Multum enim roborat conſideratio p̄mij: ⁊ accendit ad bellũ ⁊ gladiũ qḋ ē verbũ dei.ſ. ſumite ſicut xp̄s fecit: cum pugnauit cũ ãtiquo hoſte: allegans ſcripturas: mat. 4. State etiam ſuccincti ait in veritate.i.in vera caſtitate.ſ.non ſolum exteriori: ſed interiori. Sed ⁊ loricam charitatis oportet habere: que oẽs ꝟtutes tãq̃ʒ maleas connexas adinuicem contĩʒ. Calceatus ſit pedibus ⁊ cruribus armis prudentie. Induit q̊ʒ ꝓ thorace iuſticiam: ſed nec ei deſint ſagitte potentis acute orationum: quibus ꝑfodiat inimicũ. Dextralia quoq̃ʒ fortitudinis cum lancea longanimitatis: vt non fiat puſillus animo: ſi bellum ē diutinum. De his ergo armis dicit ap̄ſtus: arma noſtra nõ ſunt carnalia: ſed ſpũalia deo ad d̄ſtructionẽʒ inimicoꝝ: ⁊ qꝛ deus precinxit milites ſuos hac multiplici virtute armorum: ideo ⁊ ipſe ſupplantat inimicos infernales ſubtus electũ ſuum: qḋ fuit tertium notatum: dans ei plenam victoriam: ſicut in figuraʒ dauid: ipſe inermis corporaliter: ſed armatus virtute dei acceſſit in ſingulari certamine contra goliad gigantem terribilem ⁊ armatum totum deſignantem diabolũ fortem nimis ⁊ armatum oĩ malicia dicens. Tu venis ad me cũ gladio ⁊ haſta ⁊ clypeo: ⁊ ego venio ad te in nomine dñi exercituũʒ. Et dabit te dñs ĩ mãu mea ⁊ ꝑcutiã te: ⁊ dabo cadauera caſtroꝝ philiſtim volatilibus celi ⁊c̄.i. Re.17. Et ſic fuit: qꝛ lapide funde eũ percuſſit: ⁊ in terra cadẽtem gladio eius caput amputauit cũ magna gloria in hieruſalem reuerſus. Sic miles xp̄i cuʒ fiducia diuine gratie: cũ funda humilitatis ⁊ lapide fortitudinis vincit diabolum ⁊ occidit: vt.ſ. amplius non moleſtet eũ: cum perfecte vicit ſc̄m origenem. Et demũ cum triumpho victorie ad ſupnã hieruſalẽ aſcẽdit occurrẽtibꝰ agminibꝰ ãgelis cuʒ canticis. vnde apoc.3.dr̄. Qui vicerit dabo ei ſedeʒ in throno meo ⁊c̄. Et eſto fidelꝭ vſq̃ʒ ad mortem: ⁊ dabo tibi coronam vite: videlicʒ eterne.

Sequit̃ de militia laica

li: de qua noſtra ĩ hoc titulo verſatur intentio: de qua etiaʒ poteſt intelligere ad lr̃am. ꝟſ. p̄s. Precinxiſti me virtute ad bellum. Fuit enim dauid vir bellicoſus: vt patet in primo ⁊ ſecundo libro Re. Iuſta tñ certamia egit ⁊ a deo recognoſcẽs fortitudinẽ ſuam ſemper victoriam habuit: ⁊ inimicos eius ſupplantauit.i.vicit: vt ſaulem ⁊ filiũ eius iſboſeth abſalonem amonitas goliath philiſteos ⁊ hꝰ. Ubi primo occurrit notandũ ꝙ militia non eſt ars ſeu ſtatus in ſe ab eccleſia reprobatus. Nam augꝰ. in libro de verbiſ do. ait. Militare non eſt delictum: ſed propter predam militare peccatum eſt: nec rempublicam gerere peccatum eſſet: ſed ideo rempublicam agere: vt diuitias augeas: videt̃ eſſe dãnabile.23.q.i. Idẽ augꝰ ad bonifaciuʒ. Noli extimare neminẽ deo placere poſſe: qui armis bellicis miſtrat. In his ſanctꝰ dauid: cui dñs tam magnum teſtimoniũ perhibuit. In his etiam plurimi illius temporis iuſti.ſ. vt machabei iudas ⁊ fratres eius. In his erat ille centurio: qui domino dixit. Domine nõ ſum dignus vt intres.23.q.prima.noli. Unde ⁊ milites venientes ad iohannem baptiſtam dicẽtes: Quid faciemus ⁊ nos.ſ. pro ſalute noſtra. nõ dixit: dimittatis militiam: ſed quid? neminẽʒ cõcutiatis: nec calumniam faciatis. eſtote contenti ſtipendijs veſtris. luc.3. vt ergo valeat dicere cũ p̄s. Precinxiſti me virtute ad bellum ⁊c̄. tria oʒ ſeruare. ¶ Primo vt virtuoſe ſe habeat. ¶ Secundo: vt ab illicitis abſtineat. ¶ Tertio: vt bellum iuſtum ſuſcipiat.

Quantum ad primum

debet miles a deo fortitudinem recognoſcere: fidem etiaʒ hoſti ſeruare: pura intentiõe pugnare: victis hoſtibus miſericordiam preſtare. Hec omnia notat augꝰ ſcribens ad bonifacium. Dicit enim hoc primum cogita: quãdo armaris ad pugnam: virtus tua etiam corporalis donum dei ē ſi cogitabis de dono dei: non facies contra dominum. Fides etiam quando promittitur hoſti ſeruanda eſt: contra quem bellum geritur: quanto magis amico pro quo pugnatur. Pacem habere voluntatis: bellum autẽʒ debet eſſe neceſſitatis: vt liberet deus a neceſſitate. ⁊ conſeruet in pace. Eſto bellãdo pacificus: vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincendo perducas. ⁊ j. Sicut bellanti ⁊ reſiſtenti violentia redditur: victo capto miſericordia debetur: maxime ĩ q̊ pacis perturbatio non timetur. Hec auguſt.23.q.i.noli.

Quid auteʒ ſit de iure

militari oſtendit Iſidorus dicens. Ius militare eſt belli inferendi ſolẽnitas federis faciendi nexi: ſigno dato egreſſio in hoſtem vel pugne commiſſio. Item ſigno dato receptio. Item flagitij militaris diſciplina: ſi locus deſeratur. Stipendiorum modus dignitatum gradus: premioruʒ honor: veluti cum torques vel corona donatur Prede deciſio ⁊ pro perſonarum qualitatibus ⁊ laboribus iuſta diuiſio ac principis portiõ. de cre.di.i. vbi dicit glo. ꝙ qui fugit de bello publico eſt infamis ſecundum canones: ſed ſecunduʒ leges capite punitur. Imitetur ergo bonus miles beatum martinuʒ militẽ qui caſtiſſimus fuit in armis: humilis: pauperibus miſericors: vt patet de media chlamyde data paupi: immo chriſto in forma pauperis nudi: ſuis dominis obediens. Imitetur ⁊ mauritium cum ſocijs: qui militabat pro republica contra hoſtes romanorum ſed mortem per martyrium ſuſtinuerũt pro veritate fidei: ⁊ cultus diuini: ſeruantes illõ eccleſiaſtici. quarto. vſq̃ʒ ad mortem certa pro iuſticia.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quantuꝫ ad ſecunduꝫ

debet ſe miles abſtinere a rapinis. Naꝫ vt ait au
guſtinus. Propterea quadam ꝓuidentia ſunt mi
litibus conſtituta ſtipendia: ne duꝫ ſūptus queri
tur predo craſſetur. 23. q. i. militare. a luxurijs: q
bus illud hoīum genus eſt totū īplicatū in omni
ſpecie eiuſ: a blaſphemijs a ludis delitijs ⁊ ebrie
tatibus a ſacrilegijs ⁊ alijſ vitijs: ſed hodie talibꝰ
vitijs pleni ſunt. Equidem militaris diſciplina:
quam vegetius ſenatum docuit: hodie euanuit.
Ait enim eos eſſe aptos armis: qui ſub diuo ⁊ la
bore nutriuntur ſolum patientes: vmbre negli-
gentes: balneorum neſcij: ⁊ delitiarum ignari: ꝑ-
co cibo contenti: quibus geſtare ferrum foſſam
ducere: omnis fere conſuetudo de iure eſt. Sed
nunc milites pugnant cum ebrietatibus vacant
ocio ⁊ eneruitati: nomen ⁊ titulum militie debo
neſtant: non ſimiles iude machabeo: qui ꝓtege-
bat caſtra gladio: ſed ſimiles diabalo: qui capti-
uos ſuos crudeliſſime crutiat imitantes milites
pilati: qui accipientes ieſum ſpinis coronarunt: ⁊
ſpuentes ⁊ blaſphemantes eum deriſerunt mul-
tipliciter. Ludentes inſuper veſtimēta xp̄i: vt pꝫ
in euangelio. Et ſi nunc milites noſtri in expedi
tione ire contingat: ſomarij eorum non ferro ſed
vino: non lanceis ſed caſeis: non enſibus ſꝫ vtri
bus: nō haſtis ſed verubus onerantur: quaſi va
dant ad cōuiuium non ad bellum. Clypeos hn̄t
optime deauratos: predam potius hoſtiuꝫ: q̄ꝫ ab
hoſtibus: ⁊ eos referunt virgines ⁊ intactos bel-
la ⁊ conflictus in ſellis ⁊ clypeis depingi faciūt:
in ſe quadam imaginaria viſione delectent ī pu
gnis: quas videre vel ingredi non audēt. Unde
cum ſcipio africanus ſcutum cuiuſdam vidiſſet
gemmis ⁊ auro ornatum dixit ſe nō mirari: ſi tā
ta diligentia honoraſſet: in quo plus haberet
preſidij q̄ꝫ in gladio. Sicut autem quidam phi-
loſophus pericles ait. Non pictura non aurum
non lapides: ſed ſcutum diuulſum: fracta galea:
gladius facies vulnerata cedūt militibus ad or-
natum. Sed certe tota ars militie hodierne cō-
uerſa eſt in latrocinium: ⁊ nulla fides pietaſq̄ꝫ vi
ris: qui caſtra ſequūtur pleni ſunt proditionibus
furtis: ſacrilegijs periurijs blaſphemijs crudelita
tibus erga captos etiam iniuſte. crapulis ludis ſo
domijs nullum reſpectum habentes ad iuſticiā
belli eius: qui eos conducit: ſed ad rapinā ⁊ ma-
ius ſtipendium. Et de hiꝰ militibus dr̄ de pe. di.
5. falſas. q̄ꝫ non poteſt talis miles vere agere pe
nitentiam niſi dimiſerit militiam. Intelligit̄ enī
de iniuſta militia: ⁊ ideo videant confeſſores
quomodo tales abſoluant. Ber. in ſermone ad
milites tēpli: qui bellant contra infideles: ſic ait ī
ſermone. Quis hic o milites tam ſtupendus er-
ror ac furor tantis ſumptibus ac laboribus mili
are: ſtipēdijs vero nullis: niſi aut mortis aut cri-
minis? opitis eq̄s ſericis: ⁊ pēdulos neſcio quos
pāniculos loricis ſuper induitiſ: depingit] haſtas
clypeos ⁊ ſellas: frena ⁊ calcaria auro ⁊ argento
circūornatis: ⁊ cū tātā pōpa pudendo furore ⁊ ī-
pudenti ſtupore ad mortem properatis? Mili-
taria ſunt hec inſignia: an muliebria potius orna
menta? Nunquid forte hoſtilis mucro reuerebi
tur aurum: gēmis parcet: ſerica penetra nō poti t
Denique ipſi ſepius certiuſq̄ꝫ experimini tria eſſe
precipue neceſſaria ꝓlianti: vt. ſ. ſtrenuus īduſtri
uſq̄ꝫ miles ⁊ circūſpectus ſit ad ſe ſeruandū: ⁊ ex
peditus ad diſcurrendum ⁊ promptus ad ferien
dum. Uos per contrarium in oculorꝫ grauamen
ritu femineo comam nutritis longis ac ꝓfuſis ca
miſijs: ꝓpria vobis veſtimenta obuoluitis deli-
catas ac teneras manus amplis ⁊ circūfluentibꝰ
manicis ſepelitis: nec aliō īter vos bella mouet:
liteſq̄ꝫ ſuſcitat: niſi aut rationalis iracundie motꝰ
aut inanis glorie appetitꝰ: aut terrene qualiſcūq̄ꝫ
poſſeſſionis cupiditas: talibus certe ex cāis neq̄ꝫ
occidere neq̄ꝫ occūbere tutum eſt. At vero mili
tes xp̄i ſecuri preliantur prelia dn̄i ſui: nequaq̄ꝫ
metuentes aut de hoſtium cede peccatuꝫ: aut de
ſua nece periculum: quando quidem mors pro
xp̄o vel ferenda ſit vel inferenda. Miles inquā
xp̄i ſecurus interimit ſecurior interit: nec cuꝫ ma
lefactorē occidit homicida: ſꝫ vt ita dixerī mali-
cida: et plane vindex ⁊ xp̄ianorꝫ defenſor repu-
tatur. In morte enim pagani xp̄ianus gloriatur
q̄ꝫ xp̄s glorificatur. Non quidē vel pagani necā
di eſſent: ſi q̄uo aliter poſſent a nimia infeſtatio
ne vel oppreſſiōe fideliū cohiberi. Nunc āt me
lius eſt: vt occidātur: q̄ꝫ certe r̄linquat̄ virga pec
catorum ſuper ſortē iuſtorum: ne forte extendāt
iuſti ad iniquitatē manus ſuas. Quid enī ſi percu
tere in gladio oīo fas nō eſt xp̄iano? Cur igit̄ pre
co ſaluatoris contentos fore ſtipendijs ſuis mi-
litibus indixit: ⁊ non potius eis oēm militiam ī-
dixit? Proinde diſſipentur gentes que bella vo
lunt: ⁊ abſcidantur: qui vos conturbāt. Exerceat̄
gladius vterq̄ꝫ fideliū in ceruices inimicorꝫ ad
deſtruendaꝫ oēm altitudinē extollentē ſe aduer
ſus deū: q̄ eſt fides xp̄ianorꝫ: ne forte aliq̄n dicāt
gentes: vbi ē deus eorꝫ ⁊c. hec oīa ber. Dicit heli
nandus. Cōſecratio militis hec ē: cōſuetudo ſolē
nis: vt ea die qua q̄s cingulo militari decoratur
eccl̄iam ſolēniter adeat: gladioq̄ꝫ ſuper altari po
ſito ⁊ oblato: q̄ſi celebri ꝓfeſſione facta ſe ipſuꝫ
altaris obſequio deuoueat: ⁊ gladij. ſ. officij ſui iu
gem deo ſpondeat famulatū. His ergo ꝓ eccl̄ia
plurimū cōtra eccleſiā lꝫ nihil. Aut eniꝫ plus aut
nō minꝰ ī ſua ꝓfeſſione faciūt q̄ꝫ epi vl̄ abbates
qui cedulā offerunt. Et in quibuſdā locis moris
eſt militē in craſtino cōſecrādū tota nocte in ora
tione ſtare. Et vt dicit vegetius. Iurant milites
ſtrenue ſe facturos oīa q̄ mandauerint ꝑncipes:
⁊ mortē nō recuſaturos ꝓ republica: cuius mili-
tie ſunt aſcripti: ⁊ ſic obſeruare tenentur.

Quantum ad tertium

ſ. de iuſticia belli: ad quaꝫ debet attendere miles

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeu ſtipendiarius: vt licite militet. Nō ſm tho. 2ª
2ᵉ. q. 40. artᵒ pmo i corpore qōnis. ad hoc vt bel
lum ſit iuſtum: tria requiruntur. Primū eſt cau
ſa iuſta: vt. ſ. illi contra quos agitur bellū: aliqua
culpa meruerint: qꝛ. ſ. punire neglexerunt: quod
ab eis iprobe factum eſt per iniuriā. 23. q. 2. dn̄s.
vbi dicit augᵒ. Juſta bella diffiniri ſolent: q̄ vlciſ
cuntur iniurias: ſic gens vel ciuitas plectenda ē:
que vel vindicare neglexit: qđ a ſuis improbe fa
ctum eſt: vel reddere qđ per iniuriam ablatuꝫ ē.
Sed ꝛ hoc genus belli ſine dubio iuſtuꝫ eſt: qđ
deus imperat qui nouit quod vnicuiqꝫ debꝫ fie
ri. Jn quo bello ductor exercitus: vel ipſe popu/
lus non tam actor belli q̄ꝫ miniſter iudicandus ē
Hec augᵒ. in. d. c. dn̄s. ꝛ in. c. ſe. ait ideꝫ. Juſta bel
la agebantur a filijs iſrael contra amorreos: qa
inoxius tranſitus negabatur: qui iure ſocietatis
humane patere debebat. ¶ Secūdum eſt inten
tio recta: vt. ſ. fiat non ex odio vel auiditate pde:
ſed zelo iuſticie ꝛ charitatiue: vt bonum promo
ueatur ꝛ malū euitetur. 23. q. i. quid culpatur. vbi
augᵒ dicit cōtra manicheos. Quid culpatur i bel
lo: an qꝛ moriuntur quandoqꝫ merit: vt dn̄ent
in pace victuri: hoc reprehendiſſe tumidum eſt:
non religioſorum: nocendi cupiditas vlciſcendi
crudelitas: implicatus atqꝫ placatus animᵒ: feri
tas rebellandi: dn̄andi libido: ꝛ ſi qua ſimilia.
Hec ſunt q̄ in bellis iure culpantur: que plerūqꝫ
vt etiam iure puniant̄ aduerſus violentias reſi/
ſtentium ſiue deo ſiue aliquo legitimo iubente
gerenda ipſa bella ſuſcipiūtur a bonis: hoc in. d.
c. quid culpatur. Nō tn̄ hic ꝙ cum habet qs aĺs
iniuſtum bellum contra aliquem: q̄ꝫuis nō ſit iu
ſtū ex intentione. ſ. qꝛ ex odio ꝛ animo malignā
di facit: licet grauiter peccet: tamen de dānis da
tis ꝛ rebus ablatis ab eo non teneretur ad ſatiſ/
factionem: ſaltem vſqꝫ ad illam q̄ꝫtitateꝫ: in qua
ſibi ille tenebat̄: ſeu quouſqꝫ ſe ad iuſticiā facien
dam offerat. ¶ Tertiū eſt auctoritas principis.
Unde augᵒ. in. d. c. quid culpat̄ ait. Ordo ille na
turalis mortaliū paci accōmodatus hoc poſcat:
vt ſuſcipiendi belli auctoritas atqꝫ conſilium pe
nes principes ſit: ſed ſi humana cupiditate bellū
geritur: non nocet ſanctis: in quos nō habet quis
poteſtatem niſi deſuper datam. Non enim pote
ſtas niſi a deo iubente vel ſinente: ergo vbi iu
ſtus etiam forte ſub rege homine ſacrilego mili/
tet: recte pōt illo iubente bellare. ſ. ſi bellū eſt iu
ſtum vel ſaltem dubium: vt ibi in fi. dr̄. hec augᵒ
Et dr̄ princeps hic papa vł imꝑator ꝛ alie digni
tates inferiores hn̄tes tamen iuriſdictionē ſuper
eo cui mouetur bellū: ꝛ hoc q̄ꝫtū ad inferendum
bellū: ſed ad reſiſtenduꝫ ſeu defendendū ſe ꝯ iiu
ſte mouētē nō reqrit̄ auctoritas ꝑncipis: qꝛ de
iure nāe vi vi repellit̄. i. repellē lꝫ a ſe ꝛ ſocijſ cū
moderamīe tn̄ inculpate tutele ꝛ icōtinēti: ex̄ de
homi. c. ſignificaſti. ꝛ. 23. q. 3. nō īferenda. Jnno. ꝛ
hoſti. addunt: ꝙ ex īteruallo non lꝫ: imo dꝫ adi
ri iudex captoris ꝛ eius auctoritate recuperari
res. Nam ſi quis ꝓpa auctoritate violenter ca
peret etiā ſuam: cadit a iure ſuo. ſ. in foro contē
tioſo ꝛ perdit eam. Et hoc niſi forte non poſſet
eam conſequi per iudicium: vt nō. di. i. ius gētiū

¶ De ſtipendiarijs ꝛ de bellis iuſtis vel iniu/
ſtis. Capit. 2.

SCiendū, quod ſunt
duo populi. ſ. populus romanᵒ ꝛ populᵒ
extraneᵒ. De populo romano ſūt primo omnes:
q obediūt pplo romano. Nam pplus accipit̄ ꝑ
toto imperio: vt. l. roma. ad munici. Quidam nō
obediūt in totū: ſed in aliqbᵒ: vt qꝛ viuūt legibᵒ
imperij: ꝛ fatētur ipſum dn̄m orbis: vt ſūt ciuita
tes lombardie ꝛ ſimiles: ꝛ iſti ſūt de pplo roma.
Nam cū in aliquibᵒ iuriſdictioneꝫ exerceāt: ipaꝫ
retinent: vt. l. ſi prius de aqua plu. Quidaꝫ ſūt po
puli: qui nullo modo obediunt imperatori: nec
viuūt imperij legibus: ſed dicūt hec facere ſe ex
priuilegio: vt veneti: ꝛ iſti etiam ſunt de populo
ro. qꝛ precario hec tenent ab imperatore: ꝛ ipſe
reuocare poteſt q̄ñcunqꝫ voluerit: vt l. ſi quis. in
prin. de leg. i. Preterea illud priuilegiū illis con
ceſſum debet eſſe accōmodatū vt non priuētur
ciuilitate ro. Quidam ſunt populi: qui nō obedi
unt imperatori: ꝛ aſſerunt ſibi hoc ꝯpetere ex cō
tractu: vt ſunt ꝓuincie ſubdite romane eccleſie:
que aſſerunt ſibi hoc cōpetere ex donatione cō/
ſtantini ꝛ alioꝝ imperatoꝝ: ꝛ iſti etiam ſunt d po
pulo romano. Nam eccleſia exercet ibi iuriſdic
tionem: quā hēbat imperium. Unde nō deſinūt
ꝓpterea eſſe ciues romani. Et ſi quis diceret im
peratorē non eē dn̄m: diceret contra textū euan
gelij: vbi dr̄ luce. 2ᵒ. Exijt edictuꝫ a ceſare augu/
ſto ꝛc. Ppłi āt exnei ſunt: q nō fatent̄ imperato/
rem dn̄m eē: vt greci qui dicunt imperatoreꝫ ſu
um eē dominum ſuum. Item tartari qui dicunt
lo grancane dominum eſſe. Saraceni maume/
them: qui dicunt ſuum eſſe dominuꝫ. Jnter iſtoſ
tamen ē differentia. Nam quidaꝫ ſunt nobis fe
derati: vt greci contra turcos. Quidam ſūt cum
quibus nihil facere habemus: vt ſunt iudei. Qui
dam ſunt cum quibus habemus pacem: vt ſunt
tartari: Naꝫ mercatores vadūt ad illos: ꝛ ſui ve
niunt ad nos. Quidam ſunt cum quibᵒ habemᵒ
guerram actualem: vt ſunt ſaraceni ꝛ hodie cuꝫ
turcis: qui tēporibus iſtis valde nos moleſtant
ꝛ vtinam xpianitatem non occuparent. Jnfertur
igitur: ꝙ cum imperator ſit ꝑnceps ſedis: ſuperi
orem nō habens in ſecularibus: niſi forte vt di/
xi: ꝙ ipſe non pōt indicere bellum contra hoſteſ
ſuos: ꝛ hoc ē belluꝫ de quo loquit̄ lex hoſtes. ff.
de cap. Bellum autem indicitur a pplo ro. vel i
peratore: adeo ꝙ ſi imperator indicit bellum cū
aliquibus italie rebellibus: vendicat ſibi locum
effectus publici belli: quia idem ſi repugnent of
ficiali imperatoris vł pape: nō ꝓpter imꝑatorē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel papam. Jo. de lig.

Jtez dominus vel qui/
cunqꝫ alius iniuſtū bellum mouēs vel ita inuās
ꝙ ſine eo ñ fieret: vel faciēs cōtra aliquos vltra
peccatū mortale graue qḋ cōmiſit: tenetur ḋ oī/
bus dānis datis his: cōtra quos mouit bellū. Te
netur ēt ſuis ꝓprijs hōibus de dānis: que rece/
perunt ab aduerſarijs qui iuſte repugnabāt: ſi iu
uerunt eum bona fide: aut ſi fuerunt inducti eius
conſilio timore vel coactione de ſe nō erant fa
cturi: nō āt tenentur ſi mala fide iuuiſſent: ſciētes
eum habere iniuſtū bellum ⁊ voluntarie. Et ſimi
ter tenentur oēs: qui fuerunt principales in tali
bello: ita ꝙ ſine eis non fieret. Alij vero tenenē
de dāno: qḋ ipſi intulerunt opere vel v̄bo. Guil.
De cōtentis in his ſequentibus interroga: prout
tibi videtur expediens. Jtem dñs vel quilibet
alius iuſtū bellum faciens: ſi craſſandi aīo vł ma
licioſe īulit dāna aduerſarijs: cum alias ſibi poſ
ſet conſulere: peccauit mortaliter ⁊ tenetur reſti/
tuere. Unde cōpenſabuntur illa cū dānis: ꝓpter
que bellum motum eſt. Peccant etiam mortali
ter illi: qui agunt bellum ex odio vel intentione
dānandi quoſcūqꝫ: vt faciunt ſtipendiarij cōiter
Guil. Jtē ſi habens iuſtum bellū notabiliter ne/
gligens fuit in defendendo ſuos: tenetur eis ḋ dā
nis receptis: alias nō. Tenetur etiam oībus illis
quos vocauit de dānis: ſi q̄ receperūt: niſi illi ve
niant ex debito vel cā humanitatis vel cōſangui
nitatis. 23. q. 3. c. non inferenda. ⁊ alijs. c. ſm guil.
¶ Jtē hñs iuſtū bellū vel ſe reperiens in ipſo ad
bellanduꝫ: ſi ſpoliauit clericos vel religioſos vł
conuerſos vel pegrinos: tenētur reſtituere: q̄uiſ
ſit cū illis: qui hñt iuſtū bellum: ⁊ peccat morta/
liter talia ſcienter faciendo: niſi licentiā haberēt
a prelatis eccleſiaſticis habētibus iuriſdictioneꝫ
ſupra illos: vel niſi eēnt victualia eccleſiaꝝ ⁊ cle
ricoruꝫ. ¶ Si ſpoliauit ruſticos vel mercatores
vel euntes ⁊ redeuntes ⁊ ī agricultura exiſtētes
⁊ aīalia quibus arant: ⁊ ſemina eoꝝ: etiam talis
rapinā fecit: extra de treuga. c. īnouamus. in quo
c. ſic dr̄. Presbyteri monachi conuerſi peregrini
mercatores ruſtici euntes ⁊ redeuntes vel ī agri
cultura exiſtētes: ⁊ aīalia qb᷒ arant ⁊ ſeīa portāt
ad agrum cōgrua ſecuritate letentur. Sup quo
c. hēricus boych facit hanc diſtinctiōem: ꝙ du/
plex eſt treuga: que ſecuritatem īponit bello non
deſinito: Una eſt cōuentionalis: que ex cōuentio
ne ptiū formaꝫ recipit: ⁊ ſeruanda eſt: dū per ad
uerſarium vel partem aduerſam ſeruatē: alias nō
di. 95. eſto. Alia eſt canonica: ⁊ iſta duplex. Una
eſt perpetua: ⁊ iſta gaudent perſone cōtente ī. d. c
īnouamus. Alia tpalis que ad oēs extenditur: ḋ
qua eo. ti. c. i. ⁊ habes. ſ. in. e. c. Et ſubdit henric᷒
Jntellige ꝙ treuge canonice ſūt ſeruande: dum
ſeruat eas aduerſarius: alias nō. Nam ſi conuen
tionales nō ſūt ſeruande: cum aduerſarius non
ſeruat: vt dictum eſt: que tamen ſūt fortiores: qa
de iure naturali diuino ⁊ humano ligantes: mul
to minus canonice: ar. extra de elec. c. cum in cun
ctis. Similē ēt ſubditi iniuſte bellātes: ſi ī tali bello
ñ preſtēt dñis auxiliū ꝯſiliū vł fauorē: nō ſūt ſpo
liandi: vel in aliquo puniendi: ēt ſi dñs pdictoꝝ
in dicto bello vteretur boniſ eoꝝ eis oblatis. Ri
car. in. 4. circa hoc ſic dicit. Jlli qui in guerris ſci
enter inferūt damnū īnocētibus: tenenē illis ad
reſtitutionē nō obſtante cōſuetudine cōtraria.
Jlli āt in guerris innocentes non ſūt: qui habēti
bellum iniuſtum fauent directe vel indirecte de
perſonis vel rebus. hec ille.

Jtem ſi fecit incendiuꝫ
ponendo. ſ. ignē in domo vel agro vł victualib᷒
ſtudioſe ēt aduerſarioꝝ: contra quos agebatē in/
iuſtum bellū ꝓpa voluntate ſine ordinatione vel
voluntate ſuperioris: talis ēt dr̄ īcendiari᷒: mor
taliter peccauit: ⁊ tenetur ad ſatiſfactionē. 23. q. i.
quid culpatur. Et īquiratur ſi ſcit ꝓpter hoc fu/
iſſe factā excōicationē vel denuntiationē ſuam:
eēt ibi excōicatio p ſynodales: q2 tūc eſſet caſus
papalis. ſ. quo ad excōicationē. ſ. qñ facta ſup h᷒
excōicatione eēt poſtea publicatus. Et idem in
habente iuſtum bellū: ⁊ ex mandato incendium
faciendo. Jteꝫ ſi in iuſto bello exiſtens illud qḋ
abſtulit aduerſarijs ſibi retinuit: ⁊ nō pn̄tauit pn
cipi belli vel totum vel ptem: vt ipſe pnceps or/
dinauit: rapinam fecit: di. 2. c. ius militare. ⁊. 23. q
5. dicat aliquis. ¶ Jtē ſubditus agentis bellū ⁊ ī
bello eū ſequens: ſi ſciuit eū habere iniuſtū bel/
lum: q2 tunc ſequendo non excuſatur a peccato:
nec a ſatiſfactiōe dāni dati: dānificando ipſe per
ſe: ſed ſi poſt cōſiliū pitoꝝ ſuper hoc remāſit du
bius de iuſticia belli: tunc talis eſt excuſatus: qa
in dubio dꝫ obedire: ſed nō excuſatur dñs. 23. q.
i. quid culpatē ray. Jtē ſubditus vel amic᷒ agentꝭ
bellū vel ſtipendiarius ſtipendio cōductus: ſi fu
it in bello nō ſolū iniuſto: ſed ēt de quo dubitatē
vtrum eēt iuſtū: peccat mortaliter: ⁊ ſi eſt iniuſtū
tenetur de dānis datis. ray. Unī nō ꝙ ſtipendia/
rius quilibet: qui indifferenter vadit ad bellum
nō cōſiderās de iuſticia vel īiuſticia: ſed de ſtipē
dio parat᷒ cū quocūqꝫ ſe ponere: ē in magno ſta
tu aīe ſue: nec talis dꝫ abſolui: niſi vel dimittat ar
tem: vel dicat ſaltē ſe diſpoſitū ad nō recipiēduꝫ
ſe in bello: niſi qḋ ſciuerit iuſtū abſtinendo a ra
pina ⁊ dānis indebitis: ar. ad hoc de pe. di. 5. fal
ſas. ⁊. c. fres. ¶ Jtē ſi hñs iuſtū bellū: ſi vltra id
qḋ ſatiſfactū ē ſibi ⁊ ſuis de oī dāno ⁊ opis labo
re: vł donec ſe offerat ad ſatiſfactionē pluſ abſtu
lit: vel dānificauit: ḋ illo pluri tenetē: niſi forte eēt
talis hoſtis: ꝙ ꝓpter hereſiꝫ vel aliud hi᷒ eī᷒ bo/
na eēnt p edictū publicata. Guil. Jtē ſi hoſti mē
titus eſt vł pmiſſū fregit: grauiter peccauit: quia
hoſti. ēt fides ſuāda ē. 23. q. i. noli. ⁊ hoc niſi ⁊ ip
ſe fregiſſet pus: q2 frāgenti fidē: fides frāgatē eidē
¶ Jtē nō ꝙ papa tāqꝫ vniuerſalis pnceps: ⁊ pōt
īdicere bellū īfidelibus ⁊ īdulgentias cōcedere

ꝑpter recuperatiõem terre ſancte:q̄ cõſecrata fuit
morte xp̄i. ¶ Itẽ q2 fuit pͦ mortẽ xp̄i victa iuſto
bello p imperatorẽ romanũ:q poſtea ſpoliatͦ fuit p
īfideles. De iſta materia.ſ. de ptãte pape ſup fide
les ⁊ infideles pulchra ⁊ vtilia nõt ĩno:ex̄ de vo
to.c.q ſuper his.q̄ cã breuitatis dimitto: ſed vi
dere potes ſupra in ti.de dñis. Itẽ nõ q nõ licet
alijs indicere bellũ vniuerſale ſine pncipis aucto
ritate:⁊ eſt rõ. Nã nemini ſiñ lnia pncipis lz vio
lare iura pncipũ :ius ãt violat:q ſine iuris aucto
ritate manu regia ius ſibi dicit:vbi hẽatur copia
ius dicentis:iccirco ſine eius auctoritate nõ licz:
Soli ergo principi cõpetit ſua auctoritate:cũ nõ
hẽat ſupiorem ad quẽ recurrat p iuſticia conſe
quẽda:hodie tñ:q2 non ſũt populi cognoſcentes
ſupiorẽ de facto nõ requirit̃ ſupioris auctoritas
cũ nõ recognoſcunt:ĩmo tota die ĩducunt̃ a pplo
cõtra pplm:nullo alio requiſito. Jo.de lig.

Item ſi imperator cõ/

tra eccliam mouet bellũ:ſubditi eius nõ tenent̃
ei obedire in bellando cõtra eccleſiã. Nã impa
tor ẽ aduocatus eccleſie:⁊ tenet̃ eã defẽdere: ic/
circo nõ poteſt ĩpugnare:de reſti.ſpo.c.cõquerẽ
te.ĩmo indicendo cõtra eccleſiã bellũ:meretur p
dere puilegium ĩdicendi bellũ:cũ illo abutatur.
ii.q.3.puilegiũ.etiam q2 papa ſuperior ẽ.nã exa
minat impatorem reprobat ⁊ deponit ipſum:de
elec.c.venerabilẽ. Nõ ergo tenentur ſubditi iu/
uare ipſũ cõtra eccleſiã:ĩmo ⁊ papa poteſt abſol
uere eos a vinculo fidelitatiſ.15.q.6.nos ſãctor.
Jo.de lig. ¶ Itẽ ſi papa bellũ mouet cõtra ĩpa/
torem ſciſmaticũ hereticum vel alias vſurpantẽ
iura eccleſiar:oẽs fideles tenentur adiuuare pa
pa:⁊ ẽt vaſalli impatoris abſolui pñt a iuramẽ
to:quo tenentur vel declarari non teneri.15.q.6.
nos ſanctor.⁊.c.iuratos. Jo.de lig. ¶ Itẽ ſi rex
habet cãm contra ĩpatorem: vel ĩpator cõtra re/
gem:qui non ſubeſt illi:nõ erit alius:coram quo
querimonia pponatur niſi papa:tñ paſſus iniuri
am peccaret mouendo bellũ:ſi alter offerret ſe
ad ſatiſfactionẽ. Guil. ¶ Item ſi comes hz aliqd
contra regẽ:⁊ rex humiliter requiſitus per ptes
nollet ius exhibere: credo q ſi ius ſuũ defendat
armis cũ moderamine nõ peccat. ¶ Impugnare
vero regem auctoritate ppa non poterit:ſed de
nũtiare hz pape:qui poterit excõicare:⁊ creſcen
te cõtumacia dare auctoritatẽ mouere cõtra illũ
arma: vel conqueratur coram ĩpatore:ſi rex illi
ſubſit:⁊ illius auctoritate ſi oportuerit mouebit
bellũ. Guil. ¶ Itẽ ſi vaſalluſ comitis hz aliquid
contra comitẽ:requirenda eſt auctoritas regis:
ſed ſi comes hz aliquid cõtra ſubditũ ſuum:nõ
ppter hoc dz ſibi ius dicere:ſed vel auctoritate
pncipis ſupioris gladiũ ſumat:vel ad dioceſanũ
vaſalli recurrat: cui ſi vaſallus obedire recuſa/
uerit : excommunicabitur rõne peccati:extra de
iudi.nouit.⁊ ſi per ãnum perſtiterit:tunc dioce/
ſanͦ ipm ⁊ res eius capiendas exponat:ar.ii.q.3

rurſus.⁊.c.quiſq3.extra de here.c.excõicamus.
¶ Itẽ querit̃ ſi baro vnius regis puta hiſpanie
moueat bellũ ipſi regi:⁊ mandet oĩbus hoĩbus
ſuis:vt iuuent ipſũ in bello cõtra regẽ:nũquid te
neantur:cũ iurauerint ipſũ iuuare cõtra oẽm ho/
minẽ: Rͦ.q non.nam baro mouens guerrã regi
incidit i.l.iuliam maieſtatis.l.i.ff.ad.l.iul.⁊.6.q.i.
§.vero. ¶ Nã rex hiſpanie eſt pnceps in regno
ſuo:⁊ opẽ non fert qui peccando iuuat.14.q.3.ſi
res.nec preceptum eos excuſaret.ii.q.3.ſi dñs.
nec ſacrm ad hoc ligat:q2 non eſt inuẽtũ:vt ſit
iniquitatis vinculũ.22.q.3.inter cetera. ¶ Item
queritur:cũ baro vnius regis:puta hiſpanie mo
uet guerrã alteri baroni:⁊ rex hiſpãie mouet bel
lum regi granate:baro mandat hoĩbus q iuuẽt
ipm:rex ẽt mandat eiſdẽ hoĩbus:vt iuuẽt ipſum
⁊ cõcurrunt mandata:quẽ pmo iuuare teneãtur?
⁊ vr̃:q pmo baronem.nam baroni ſunt ſubiecti
rõne fidelitatis ⁊ rõne iuriſdictionis:regi autem
ſunt ſubiecti rõne iuriſdictiõis generalis tñ:⁊ ſic
due rõnes vincũt vnam. In contrariũ vr̃:nã vo
cati a rege ſunt vocati ad maius tribunal:⁊ ſic p/
ferendũ:di.18.ſi eps.⁊ ẽt q2 rex vocat p cõi bo/
no ⁊ defenſa corone:⁊ ſic iurigentiũ obediendũ
23.q.3.fortitudo. Nã pro defenſione patrie lici/
tum ẽ prẽm interficere.ff.de relig.⁊ ſũp.fu.l.mi/
nime.⁊ hec vera. Johãnes de lig. ¶ Itẽ queritur
de vaſallo nõ legio diuerſor dñorum:qđ ẽt eſſe
poteſt rõne diuerſorum feudor:ſi vterq3 dñor
ſimul requirat eũ vt iuuet ipſum in bello:ſi vtrũ
q3 debet iuuare an alterum:⁊ quem illor. ¶ Rͦ
quidam dicunt locum eſſe gratificationi:exem/
plo ſerui duor dñorum qui ſi viderit vtrũq3 do
minum interfici:iuuare poterit quem voluerit.
Alij dicunt q iuuabit priorem dñm: ⁊ cui pmo
iurauit.nam priorem fidelitatem ſeruare tenet̃.
tutius tamen eſt:q pmo ſeruiat perſonaliter:ſe/
cundo per ſubſtitutũ:ſi hoc patiat̃ natura feudi
Jo.de lig. ¶ Itẽ queritur:ſi vaſallus tenetur iu
uare dñm cõtra patrẽ:vl prẽm contra filiũ. Re
ſpondit glo.22.q.5.de forma.tenet q ſic. Naz fi
lius ſolum vinculo nature obligatus ẽ patri:ſed
vaſallus dño vinculo iuramẽti:ſed glo.in.c.qm
multos.ii.q.3.aliqualiter ſentit contrariũ:putarẽ
hic ponderandã qualitatẽ impendendi ſubſidiũ
Jo.de lig. ¶ Itẽ queritur an ciuis duar ciuita/
tum tenetur iuuare vnã contra aliam? Rͦ dic vt
dictũ eſt in vaſallo duor dñorum. ¶ Item que/
ritur:ſi vaſallus vocatus a dño teneatur ipſum
ſequi in ptibus vltramarinis ad bellandũ cõtra
barbaros? Rͦ ſi dñs eſt ſtatus talis ⁊ conditio
nis:q pdeceſſores ⁊ ipſe cõſueuerũt illuc acce/
dere:⁊ vaſalli ipm ſequi:tunc tenentur exẽplo li
berti:qui tenet̃ ad opas cõſuetas.ff.de op.liber.
l.opere.pſtabũtur ãt a dño ſũptuſ moderati arbi
trio boni viri. Si ãt ſit talis:qui nõ poſſit nec cõ
ſueuit:tunc ſecus. Hoc ẽt tangit ſpeculator ti.de
feudis.§.ipm. Jo.de lig. ¶ Itẽ querit̃ an ſerui
teneãtur vbiq3 ſequi dñm ad bellũ. Rͦ de his ñ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt dubiū:cū in eos dñi plenam habeant ptãtem
dūmodo nõ nimis ſeuiant in eos. Liberti autez
tenentur ad opas ĩpoſitas:nec ĩſolite poſſūt eis
ĩpõi. Jo.d lig. ¶ Jtẽ q̃ritur de cõſederatis:ſi do
minus poterit eos puocare ad bellū:ita q̄ teneã
tur ipm iuuare. R° confederati ſunt plene liberi
lʒ ad aliqua teneãtur ex pacto. Jn his tñ ponde
randa eſt cõuentio ⁊ conuentiõis modus:vt ad
vngue ſeruetur.ff.de pac.l.i. ¶ Jtẽ querit̃ d his
q̄ ſubditi rõne iuriſdictionis tm̃modo:nõ autẽ
ſunt vaſalli tenẽtur ad bellū accedere? R°. tales
tenentur ad bellū accedere:nec agẽt ad ptita:q̄
hoc faciunt ex debito. Fallit hoc regulare dictū
in quibuſdã perſonis:que excuſãtur ab onerib⁹
pſonalibus:vt minores ⁊ ſenectute grauati:qdã
infirmitate:quidã liberoꝝ numero qdam pfeſ/
ſione quidã ſexu:vt mulieres. Jo.de lig. Jtem ſi
dux exercitus mandauit:ne quis pſūperet ĩ ho
ſtes ſub pena capitis:ſi quis miles cuʒ conitiua
militū:quib⁹ perat pſumperet ĩ hoſtes:⁊ eis cõ/
flictum daret.capite dʒ puniri.ff.de re mili.l.de/
ſertorem.§.in bello. Nã malū nõ excuſatur pp
bonum qd ſequit̃.56.di.c.vndecūq̃.⁊ facta non
ſūt ab euentu notãda.23.q.5.de occidendis. põt
tñ a duce vel pncipe ipa pena remitti. ff.de pe.l.
beſtias. Jo.de lig. Jtẽ duce belli capto venia eſt
cõcedenda humiliato ⁊ reſiſtere volenti:niſi per
venie conceſſionẽ pacis perturbatio timeat̃:tūc
.n.plectend⁹ ẽ. Vñ aug⁹.23.q.i.noli.dicit q̄ ſicut
debellanti ⁊ reſiſtenti violentia debet̃:ſic a vic/
tore capto venia cõceditur:maxime ĩ quo pacis
perturbatio nõ timetur. Et exponunt hugo ⁊ ar/
chid.maxime.i.tm̃.⁊ ferunt:q̄ per illã expoſitio
neʒ carolus fecit amputari corradinū. Jo. de lig.
¶ Jtẽ ſi dñs mouit iuſtū bellum:an teneant̃ ac/
cedere vaſalli cū armiſ ⁊ equis ⁊ expenſis ppis?
Jnno.tenet q̄ non.niſi ex pacto ſpeciali ad hoc
ſint obligati:cū ipi nõ teneantur ad perſonalia.
Unde de iure vaſalli nõ tenentur:niſi ad ea que
cõtinentur in canõe de forma.22.q.5.niſi ex ſpe/
ciali cõuentione ad aliud obligẽtur. Jo.de lig.
¶ Jtẽ q̃rit̃ an libere accedẽtes ad bellū obligẽt
ſibi illū:ĩ cu⁹ ſeruitiū vadūt ſi ĩ dãnū ĩcidūt:vt/
pote:ſi ĩ bello perdūt arma equos:ſiue capiãtur
ſiue eūdo ſiue redeūdo. R° ſi accedunt vocati a
dñis ⁊ rogati:⁊ non motu ppo:ſed requiſiti:tūc
hñt actionem mandati contra dñm:ſi cõtingat
ipſos aliquid perdere:vt ſupra dictuʒ eſt:niſi ap
pareat:q̄ cã pietatis hūanitatis vł parẽtele hoc
faciunt.23.q.3.nõ inferẽda.ii.q.3.dixit dñs. Et ſi
opponas dicendo dñm non teneri:q̄ talia per/
dunt caſu fortuito:de quo quis nõ tenetur ex̃ de
hõi.c.iohannes. R°:iſte eſt caſus fortuitus:q po
tuit ⁊ debuit prouideri:q̄ veriſimiliter hec con
tingunt in bellis:q̄ vt dr̃.2. R.ii.varius enĩ eſt
euentus belli. Et ita nõuit ĩno.in.c.ſicut de iure/
iuran. Jo.de lig. De cõmodantibus ãt vł locan/
tibus equos ⁊ arma euntibus ad belluʒ:ſi amit
tãt ſeu auferantur:dicit idẽ id iuris eſſe:qd dic/
tum eſt cõiter de cõmodato locato ⁊ conducto
ſupra pte 2ª.ti.i.

Jtem queritur an non
vocati ad bellū:ſed mõ ppo accedentes ad bel
lum obligent ſibi illum:in cuius ſeruitiū vadūt?
R° ſi animo donandi hoc faciunt:vtputa pietatꝭ
humanitatis vł parentele:tales non agent.23.q.3
c.nõ inferenda. Si ãt aĩo obligandi illū:cui⁹ ne/
gocium gerunt:tunc agent vi negocioꝝ geſtorū
⁊ tunc ſufficit vtiliter geſtū ceptum. ¶ Jtẽ queri
tur de accedentibus ppo motu:cõtradicentibus
tñ illis in quoꝝ ſubſidiuʒ vadūt:nunquid tales
agent ſeu obligent illū:in cuius ſeruitiū vadunt
vtiliter incipiendo:⁊ feliciter implẽdo? Et vr̃ q̄
ſic ad ſimilitudinẽ eius:qui trahit aliquẽ inuitū
de domo ruitura. 23.q.4.ipſa pietas.q̄ inuito
poteſt concedi beneficiū.45. di.⁊ qui emendat.
ſic tenet glo.in medico medicante alicui contra
voluntatem eiꝰ.83.di.in ſūma. R° Credo cõtra
rium in caſu ppoſito:nec pptere a reprobo glo.p
dictam:ĩmo credo q̄ veꝝ dicat in infirmo: hoc
dico:q̄ infirmus pſumitur inſane mentis:cū nõ
vult abſolute curari:ſed iſte qui cõtradicit huic
ne veniat ad bellū p ſuccurſu ſuo:n̄ pſumitur ĩſa
ne mentis. Nam poſſibile eſt:q̄ non cõfidit de
eo ⁊ dubitat ne prodat ipm. Nec credo q̄ glo.
illa pcedat in caſu:quo infirmus bene vellet ſa/
nari:ſed nollet iſtum medicū:ĩmo potius alium
tunc iudicio meo nõ pcedit glo. nec hoc pbant
ſupra allegata. Jo.de lig. Jtem queritur de his
qui vadunt:q̄ tenẽtur ad antidota:vtputa quia
ſimile vel aliud ſubſidiū receperunt ab eo:nūqd
tales agent contra illum quẽ iuuant ad perdita:
vt ſupra? Rñdeo ſic:ſi vadit vt thema ſupponit
⁊ vadit animo diſſoluende obligationis naturał
que tamẽ nõ poteſt deduci in ciuilem:nec de ea
excipi poteſt in iudicio:ex̃ de teſta.c.cuʒ in offi.⁊
ſic infertur:q̄ vadat aĩo obligandi:lʒ enim non
ſit nota ob hoc obligatio efficax ad agendū vel
excipiendū:tamen eſt nota talis naturalis:q̄ diſ/
ſolui poteſt per antidota ⁊ recõpenſationem.
Et iſte aĩmus diſſoluendi impedit naturalitateʒ
obligationis:cum in obligatione requiratur ani/
mus:vt.l.obligationū.ff.de ac.⁊ ob. Jo.de lig.

Jtem quertur de acce
dentibus propter gloriam conſequendaʒ in bel
lo:an tales obligent ſibi illum. Nam aut dñs te
neretur mandati:aut negociorū geſtoꝝ. Nõ mã/
dati:cum nullū interuenerit mandatum:nec ac/
tio mandati oritur:niſi interueniente mãdato.n̄
negocioꝝ geſtorum:quia non acceſſit animo ge
rendi negocia illius:ĩmo ppria:ergo non tenet̃.
Jo.de lig. ¶ Jtẽ q̃ritur qd de illis:q locãt opas
ſuas:vel veri⁹ aſſumũt̃ p electiõem cõſtituto ſa/
lario:an tales agant cõtra cõductorẽ? Rñdeo ta
les locãt opas ⁊ rem:⁊ ideo ſi cõductor vt:̃ ſo/
lum ad id qd cõducunt:non tenent̃:vt.l.ſi quis

doīn̄.ff.de lo.ꝛ cōdu.Et hoc niſi aliud ſpeciale pactum interueniat vel cōſuetudo aliud īducat: vt eſt in italia.ſ.ꝙ preſtentur emēde equoꝝ cō ductoꝝ in ſeruitio cōducētis:al's ſtat regula:vt ſupra dictum eſt.Jo.de lig.

Item de accedentibuſ

aīo ſpoliādi:an talibus cōpetat actio?Rn̄deo ꝺ̄ his n̄ ē dubiū:ꝙ talib⁹ nō cōpetit actio:cū ſuper re turpi nulla inducat̄ obligatio.ff.de v.ob.l.veluti.Jo.de lig. Itē q̄ritur an clerici ad bellum accedē poſſit.Rn̄deo.hanc.q.deꝰminat grān⁹.23.q.8.de epis.ꝛ glo.ibi ī ſūma recitat.Circa hoc fuerunt varie opi.Nam aliq dicūt:ꝙ clerici vti poſſunt armis defenſionis: non autē impugnationis:ꝛ ſic bellare propter defenſam.Alij dicūt ꝙ vti poſſunt armis:dummodo īpugnēt incōtinenti:ꝛ pro ipſis tm̄ defēdēdis: ꝛ in neceſſitate ī euitabili poſitis: non autem pro alijs:nec ſi aliꝰ euadere pn̄t.Alij dicunt:ꝙ auctōitate pape pn̄t: alias nō.Bandulphus tenet:ꝙ ꝑſonaliter bellarꝰ n̄ pn̄t:ſꝫ per alios.Et idē vr̄ ſentire gratian⁹.23 q.8.vt ꝓdem.§.in regiſtro.Cōcludendo in hoc puncto clerici vocati a papa pn̄t accedere.Nam penes ꝓncipē eſt auctoritas bellandi.23.q.1.qd culpatur.ꝛ.q.3.c.maximian⁹ In bello āt non eſt licitū eis occidere ēt paganū ꝓꝑ metū irregularitatis: pn̄t tamē alios confortare ad bellū vt pugnent:īmo ꝛ lapides ꝛ alia ꝓijcere:dūmodo ex eoꝝ ictibus nulli occidātur:ita nōt hoſt.extra de reſti.ſpol.c.olim.ne cle.vel mo.c.ſententiā.Uocati ab alijs maxime a ꝓncipibus ſecularib⁹ bellare nō debēt.An āt īputari poſſit clerico: qui n̄ fugit ſed expectat īuaſorē:ꝛ ipſum ſe defendēdo interficit?Uidetur qꝺ̄ imputari dꝫ per tex.illius clem̄.qui dicit cū mortem aliter euitare nō poterit.Credo in hoc ponderandas ſingulas circūſtantias:vtpote periculū fuge:qualitatē perſōe fugientis ꝛ īuadentis:vt ſi propter fugam mortis periculum veriſimiliter incideret:tunc non ē imputandum:alias ſic.Jo.de lig.

Quantum ad factum

irregularitatis vide.j.Quare clericis ꝺ̄ iure cōi nō liceat bellare:aſſignat.b.tho.ꝛ^a 2^e.q.40.ar.2. in cor.qōnis duplicem rōnem.Una eſt generalꝰ ſ.qꝛ bella habent multū inquietudinis:ꝛ īpediunt a contēplatione oꝛone ꝛ vacatione ad diuina:ad que deputatur ſtatus ꝛ officium clericoꝝ 2^a eſt ſpecialis.ſ.qꝛ clerici ordinantur ad miniſteriū altarꝭ:in quo repreſentatur paſſio xp̄i: ꝛ iō non decet eos occidere vel ſanguinem effunderꝰ ſed potius eſſe paratos ad mortē ſuſtinendā:vt imitent̄ ope qꝺ̄ gerunt miniſterio.Et ſubdit idē tho.ī eo.ar.in reſpōſiōe ad ſcōꝫ ar.ꝙ ad clericos bene pertinet ꝛ expectat inducere alios ad bellādum bella iuſta:ꝛ lꝫ non debeant exercere bellū ꝓꝑa manu:tamen poſſunt intereſſe vt iuſte pugnantibus ſp̄ualiter ſubueniant ſuis exhortationibus.hec ille.Licitum eſt ergo ꝑlatis eccleſiaſticis ob defenſionē rerum eccleſie vel fidei īuocare contra violentos brachiū ſeculare:ꝛ hōtari tales:vt nō occidant mutilent vel vulnerēt:hoc.n. eſſet directe ad homicidiū ꝓuocare:ſed vt eccleſiam fidem vel pr̄iam liberent:vel terram ab īfidelibus occupatā reducant ad xp̄m:ꝛ ſuper hoc eccleſia facit remiſſionē.Et licet in hi⁹ bellis hinc inde hoīes occidantur:non eſt hoc ꝑlatis īputandum:īmo peccarēt:ſi ſe non opponerēt cōtra tales:vt.23.q.5.de occidēdis.extra de hōi.c.poſtulaſti.23.q.3.maximian⁹.2.q.8.igitur.ꝛ.c.ſcire.ꝛ.c.oī.ꝛ.c.hortatu.in quo.c.dr̄:ꝙ hadrianus papa vocauit carolum magnū ad bellandū ꝛ liberandum italiā de manibus lōgobardoꝝ infidelium:qꝺ̄ ꝛ fecit.Itē querit̄:vtrū clericuſ accedēs cū habētibus iuſtū bellū:ſi aliquid cōſecutus ē de bonis hoſtiū teneat̄ reſtituere?Rn̄dit Guil. Si datum eſt eis ab his quib⁹ licuit cape: poteſt illud tenere.Si āt ipſe rapuit:tenetur reſtituere dānificato ſi ſcit ip̄m:alias pauperibus dꝫ erogare.Nam ſicut dn̄s eius nō potuit ſibi iuſte dare auctoritatē bellandi ita nec rapiendi.Poſſet tn̄.rē tenere de cōſenſu dn̄i q iuſte pugnauit ſi cōſenſerit dū guerra durat:qꝛ ꝓinde eſt ac ſi dn̄s rem illam dediſſet.

Item queritur ſi ſtipē

diarij culpa ſua nolint ſeruire toto tp̄e firme ſue perdent ſtipendiū toti⁹ tp̄is:an ꝓ tp̄e tm̄ ꝓ quo n̄ ſeruierunt.R.q̄dam ſūt officia ad que qs eligitur q̄ ſic ſūt īdiuidua:ꝙ aliquo obmiſſo reſiduū nihil releuat:ꝛ in talib⁹ totū perditur.tolle exemplū in legatis:vt.C.de leg.l.2.Quedā ſūt officia q̄ ſunt ſic diuidua ꝙ aliquo obmiſſo reſiduū releuat:tolle exēplum ī ꝑtāte ꝛ ſtipēdiario:tunc nō ꝑdit totū:ſed ſolum ꝓ tp̄e futuro:tenetur tn̄ ꝓ futuro tp̄e ad intereſſe:vt ſi nihil interſit nihil ſoluatur.Jo.de lig.

Item queritur vtrum

ſtipendiari⁹ ꝑdat ſtipendiū ꝓ tp̄e quo īfirmatur Rn̄.ſeruire vr̄ vt debeat̄ ei ſalariū:vt in.l.ſi heres.§.ſtichus.ff.de ſta.lib.Jo.de lig. Itē q̄ritur vtrū ſtipendiari⁹ pōt ſeruirꝰ ꝑ ſubſtitutū.Rn̄deo ꝙ ī his quoꝝ opa ꝛ laboꝝ ꝛ n̄ induſtria vt ī ſtipēdiarijs eligit̄ poteſt qs dare ſubſtitutū:vt notat Inno.ī.c.cū bertoldus de re iudi.hoſt.ibi cōtra Credo opi.ino.verioꝛē:tutius tn̄ eſt ꝙ fiat cum cōſenſu dn̄i vt ſaluet̄ vtriuſqꝫ opi.Jo.de lig.

Itē q̄ritur ſi capta in bello efficiāt̄ capientiū ꝛ vr̄ ꝙ ſic per leg.ſi qd ī bello.ff.ꝺ̄ cap.ꝯ̄riū vr̄ ꝓbare.l.ſi capt⁹.ff.e.t.Rn̄.lex ſi quid ī bello loq̄tur de reb⁹ mobilib⁹:contraria de īmobilibus ſꝫ obligat.ſ.ꝙ mobilia publicēt̄:vt.c.dicat.23.q.5.Solutio ꝛ dico:ꝙ efficiunt̄ capiētis:ſed tenet̄ ſignificare ea duci belli q diſtribuet ſm̄ merita. Et hec ꝓcedunt ī his q̄ non vendicāt ſibi locū poſtliminiū:vt.l.2.ff.de cap.Jo.de lig. Item

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

querit̃ an ĩ bellis ſit licitũ vti ĩſidijs ad victoriã cõſequẽdã. Reſpõdeo ꝙ ĩſidie ꝓpe dicunt̃ que tẽdũt ad fallendũ aliquẽ: ſed dupliciter cõtingit aliquẽ falli verbo vel facto alterius. vno modo ſi qđ dicat̃ falſum: vt decipiat̃: vel aliqđ ꝓmiſſũ nõ attẽdat̃: ⁊ ſic ſemp eſt illicitũ. Alio modo qꝛ nõ apimus ſibi ꝓpoſitũ noſtrũ nec ſecreta nr̃a. ⁊ hoc modo lꝫ fallere: ⁊ ſic determinat. b. tho. 2ª 2ᵉ. q. 40. Et inducit exẽplũ Ioſue. 9. Ubi dñs mandauit Ioſue ꝙ poneret inſidias cõtra ciuitatẽ hay. Sed glo. 23. q. 2. c. Dñs dicit indiſtincte vti poſſe dũmodo nõ rũpamus fidẽ: vt ca. cã. q. i. c. noli. hoc idẽ tenet glo. in. c. vtilẽ. 22. q. 2. ⁊ allegat. c. in mandatis. 43. di. Io. de lig. Itẽ queritur ſi diebus feſtiuis lꝫ bellare. R. ſm tho. 2ª 2ᵉ q. 40. ꝙ lꝫ vrgẽte neceſſitate alias nõ. Dicit idẽ tho. ꝙ facere in die feſto qđ pertinet ad ſalutem ſeu ſeruationẽ ẽt corporalẽ hõis nõ vitiat feſtũ. Unñ medicus ſine violatione feſti medetur: ⁊ facit medicinas infirmis: ⁊ cũ bonum cõe ſit ꝓponendũ ⁊ ꝑferendũ bono ꝑuato: multo magis lꝫ in feſtis prouidere bono cõitatis alicuiuſ: quod fit per bellũ iuſtũ. Quod ãt machabei noluerint ſe defendere ꝓpter diẽ ſabbati cõtra hoſtes: quadam pia ſimplicitate ducti ſunt: permittẽtes ſe potius occidi. ſed ceteri ducti ſaniori cõſilio poſuerunt ſe defendere cõtra hoſtes: ẽt in ſabbatis qđ ⁊ fecerunt: vt hẽtur. 1. macha. 2. lꝫ ergo in feſtis bellare ex neceſſitate. Addit Io. de lig. credo põderandã neceſſitatẽ vrgentẽ: tex. Nicolai pape de hoc ẽ in. c. ſi nulla. 23. q. 8. Itẽ extra ð treuga ⁊ pa. c. i. dr̃ ꝙ ab aduentu dñi vſqꝫ ad octauam epiphanie: ⁊ a ſeptuageſima vſqꝫ ad octauã paſce ſeruet̃ treuga ĩ bellis a quarta feria poſt occaſum ſolis vſqꝫ ad ſcđam feriã in ortu ſolis. Ubi dicit glo. ꝙ treuga ẽ ſecuritas preſtita rebus ⁊ pſonis diſcordia nõdũ finita: ⁊ ſubdit ꝙ hec treuga eſt canonica ⁊ nõ cõuentiõalis. Canonica ãt treuga de qua dictũ eſt hodie nõ tenet: ⁊ epĩ illã cõſtitutionẽ nõ ſeruãt. ſ. in nõ excõicando cõtrariũ facientes vt ibi mãdatur: nõ dicũtur trãgreſſores: qꝛ nõ eſt moribus vtentiũ approbata hꝰ treuga: di. 4. § . leges. her.

Itẽ queritur ſi aliquis in bello cõſecutꝰ ẽ totũ ĩtereſſe ſuũ: an itex̃ poſſit in iudicio cõuenire aduerſariũ ſuũ: vl̃ adhuc poſſit bellũ indicere cõtra eũ: vr̃ ꝙ itex̃ ꝯueniri poſſit. Nã captum in bello eſt pẽa cõtũatie: ꝫ nihilo minus agere poteſt. Itẽ res nõ ẽ ſoluta ꝓ debito: imo in bello q̃ſiuit dñium. 23. q. 5. dicat. glo. in c. Dñs dicat di. 23. q. 2. lꝫ contrariũ ꝑ regulã bõa fides. ff. de re. iu. Ego nõ credo glo. verã ĩ diſtincte: imo diſtinguẽdũ an ab eodẽ an ab alijs. Si ab eodẽ ꝓcedit opinio: iõ ſi ab alijs: aut hñtibus cãm ab eo: tũc idẽ: vt. C. ð euic. l. ẽp. vl̃ hẽre regreſſũ cõtra ꝑmum: alias ãt licitũ eſt pl̃ies idem ſoluere. Sic notat glo. ĩ regula bonafides. Io. de lig.

Item q̃ueritur ſi morientes in bello ſaluant̃. R. morientes in bello eccleſie ꝓ ipſiꝰ defenſiõe cõſequũtur celeſte regnũ vt ꝓbatur. 23. q. 8. in. c. oĩ. Decedentes in alijs bellis ſed iuſte: ẽt ſaluant̃ dummodo ꝓ decedãt ſine mortali. Si ãt in bello illicito ⁊ cũ illo ſolo mortali decedant: pereũt: de pe. di. 5. ſfes. Io. de lig.

Item queritur vtrum ꝓ rebus ⁊ poſſeſſionibus eccleſie liceat vti bello corporali ⁊ ſuper hoc conuocare milites. R. planũ e. ꝙ ſic: vt ꝓbat tex. 23. q. 3. maximianus. 15. q. 6. auctoritatẽ. Et glo. mgr̃a ibi. ⁊. 23. q. 8. igit̃. ⁊. c. hortatu. ⁊ de ſen. excõi. c. dilecto. li. 6. Et ſubdit ꝙ epĩs credit non eẽ licitũ ad bellũ accedere ſine lnĩa pape: maxime cũ vocatur ad bella ſecularia: ſecus ſi defendant iura ſua. Io. de lig.

Itex̃ queritur ſi eccleſia dꝫ inducere bellũ contra iudeos. R. ꝙ non: cũ vbiqꝫ parati ſunt ſeruire: nec ꝑſequũtur xp̃ianos. Secus de ſaracenis qui xp̃ianos perſequũtur. Hic ẽ tex. 23. q. 8. c. diſpar. ⁊ ibi nõt glo. ꝙ nec etiam ſaracenis forẽt indicẽda: niſi chriſtianos perſequerentur.

Itẽ queritur an liceat prelatis eccleſie rõne tpalis iuriſdictionis bella indicere ⁊ eis intereſſe ⁊ cohortari ad pl̃uꝫ. R. ꝙ ſic: vt nõt Inno. ĩ. c. ꝙ in dubijs de penis. Itẽ queritur an liceat ꝑlato ꝓ iniuria ſubditi ſui de qua non fit iuſticia bellum indicere: ⁊ alios quaſi iniuriantes in bello capere? R. ꝙ ſic vt notat Inno. in. c. dilectus de appel. ⁊. c. ſicut de iureiurã. Itẽ paulopoſt ꝑdicta dicit ꝙ bellũ voluntariũ quo vtunt̃ ꝑncipes ſeculares nr̃i tpris ſine ꝑncipis auctoritate ĩiuſtũ ẽ: qꝛ nec ſine ꝑncipis auctoritate lꝫ arma portare: in auc̃. ð armiſ colt̃. 6. imo cõtrafacientes incidũt in. l. iuliã maieſtatis. ff. ad. l. iul̃. ma. l. 3. Bellũ vero neceſſariũ qđ faciunt fideles iuris auctoritate ſe defendendo ꝯ ipos ĩuadentes licitũ eſt. Nã vim vi repellere lꝫ ſm archid. de homi. c. ꝓ humani. li. 6. ⁊ ĩ c. iuſtũ. 23. q. 2.

Itex̃ queritur an chriani ſine peccato poſſint ad ſui defẽſionẽ vti auxilio infideliũ. Et ꝙ poſſint ĩducunt̃. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. vt vim. ⁊ hoc ꝑcipue cũ al̃r ſe tueri ñ poſſunt: facit ð homi. c. i. ĩ clẽmẽ. ⁊ ꝙ de paulo legit̃ act. 23. ⁊ habet̃. 23. q. 3. § . itẽ. ab aliq̃. Itẽ ſic aſtrictus põt vti dolo. 22. q. 2. c. vtilem. Item ecõtra in bello iuſto infideles iuuãt̃ ꝑ ĩfideles. xi. q. 3. iulianus. Rñdet Io. an. ĩ additiõibꝰ ſup totũ ſpecu. iuris de iudeis ⁊ ſara. Puto ĩfideles pacificoſ ñ hñtes guerrã actiue nec paſſiue nobiſcũ ĩminẽte neceſſitate licite poſſe vocari: al̃r ñ. l. ſi guerra

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

viget vel nr̄z bellum ē iuſtū vł̄ iniuſtū: ſꝫ ñ vrgꝫ
neceſſitas: ⁊ facit .c. cū olim. eo. ti. que diſtiguit ta
lia tēpora: ⁊ facit ad hꝰ qḋ hēt̄. 2ᵒ. pał̄. 19. Impio
pbes auxiliū: ⁊ his qui oderūt dn̄m aīcicie iūge
ris: ⁊ qḋ hēt̄. 23. q. 3. c. De ƀo. §. Itēꝫ ſicut legitur.
Idem ſentire vr̄ ex quodā ſimili. Nico. de lira
ſuper pmo. Re. c. 28. vbi dicit ꝙ dauid: qꝛ hēbat
ius ī regno iſrł̄: ⁊ illḋ poterat acqrere virtute ar
moꝝ facultate ſibi occurrente in tali bello iuſto
poterat licite: vt philiſtinoꝝ q erant infideles cō
ſortio ⁊ auxilio. cogitabat. n. pbabilit̄ dauid: ꝙ
ſi philiſtei haberent victoriā: achis eius amicꝰ
eū iuuaret ad poſſidendū regnū: qꝛ hita victo
ria philiſtei illud regnū ñ poſſiderūt: ſed ī terraꝫ
ſuā fu rūt reuerſi: ⁊ ideo ipe dauid poſuit ſe ad
iuuādū achis cōtra ſaul ſub iſta ſpe: ⁊ ēt qꝛ ei te
nebat̄ ex beneficijs receptis: nec peccaſſet dauid
ſi habebat iuſtū bellū cōtra ſaul: qḋ potuit eſſe
ſi ſaul q erat arrepticius a demonio: fregerat ali
qua pacta vel iuramēta cū philiſteis inita: qꝛ ta
lia ſunt ſeruanda. Poterāt. n. ipi filij iſrł̄ cū phili
ſteis facere: ⁊ ſi nō federa ppetua: tn̄ treugas ad
tps ⁊ iuramento firmare. Idē ēt tenet Io. neapo
li. in qolibet] cōcludens ꝙ cū non ſit guerra in
ter nos ſaracenos ⁊ turcos: nō liceret modo vti
auxilio eoꝝ contra fideles: dū durat guerra. Nō
ſm Inno. ꝙ nō lꝫ facere noua caſtra cū iniuria
vel emulatione alteriꝰ: nec ēt īcaſtellare vetera
q̄ ñ pbant̄ habilitate. C. de edif. pu. l. 3. Et poteſt
eps agere vt deſtruāt̄ vel vt ī pſtinam formā re
digātur: ex̄ de iudi. c. cōſuluit. ⁊ nō ſolū eps: ſed
ēt quilibet aliꝰ qui ibi hēret redditꝰ: nā iuſte pro
vitanda pr̄imonij ſui diminutiōe gſqꝫ agit: ex̄ de
reſti. ſpo. c. piſanis. Idē hoſt. ¶ Itē nō ſm archi.
ſuper. c. ſanctoꝝ patrū. 10. q. 1. ꝙ ad defendendus
aliquē eccleſia ñ ē īcaſtellanda: ⁊ ſic ē ītelligendū
pdictū c. cū ſimilibꝰ. Ad defēſionē ƀo bonoꝝ ⁊
eoꝝ q ī caſu licito ad eā cōfugiunt pōt eccleſia ī
caſtellari: ar ex̄ de imu. eccle. c. cū in eccleſia. ⁊ in
hoc cōcor. Inno. ⁊ hoſt. Sed hugo intelligit ꝙ
incaſtellari nō dꝫ ēt a clericis: ⁊ ſi laici vellent fa
cere inſultū cōtra eā vel ppter obligationes vel
ppter aliud vt ipſis laicis reſiſtat̄ niſi interuene
rit auctoritas pape. Sed forte qḋ pmittit veriꝰ ē.
Archi. Itē nō ſm guil. ꝙ ſi eccleſie fuerint inca
ſtellate ab his q habuerūt iniuſtū belluꝫ: hn̄tes
iuſtū bellū ſi inciderint eas: nō tenētur ad ſatiſfa
ctionē. Itē ſm guił̄. Si iminētibꝰ hoſtibꝰ aliquī
fugiūt ad eccleſias ⁊ ibi capiūtur: ſi tales cōfugi
entes ipas eccleſias incaſtellauerūt aut ipugna
uerunt iuſtos hoſtes: nō debēt gaudere imuni
tate eccleſie: quā pus ipſi violauerūt ipugnādo.
Sꝫ ſi ibi reponant victualia de quibꝰ ſubſtēn
tent̄ in ipugnatiōe hoſtiū: qꝛ ſi capiāt̄ a iuſte bel
lātibꝰ nō peccāt: nec tenent̄ ad reſtitutionē. Ideꝫ
Guil. ¶ Sed nunqd dn̄i qui bellauerūt pn̄t cō
ponere adinuicē ſuper dānis: q̄ eoꝝ ſubditi paſſi
fuerūt in bellis? Re. Guil. Si cōpoſitio fiat de cō
ſenſu dānificatoꝝ: ſtandū eſt illi cōpōni ſiue fiat p

remiſſionē mutuā ſiue per recōpenſationē alte
ri prīū fiendā: ⁊ oēs erūt liberi a reſtitutione. Si
āt nō fiat de cōſenſu ipſoꝝ tunc nō vꝫ talis cōpo
ſitio: qn. ſ. obligentur q iniuſte dānificauerūt ad
ſatiſfactionē: qnīmo in tali ꝯpōne qui iniuſte mo
uit bellū tenet̄ de ppo ſuis ſatiſfacere. Non eni
potuit p ſuā cōpōnem preiudicare hōibus ſuis: ⁊
hoc niſi in culpa fuerint pariter cū eo. ſ. cōſilium
⁊ auxiliū ſponte dantes ei in bello: qḋ nouerāt ī
iuſtū: tunc enī nō tenet̄ eis qꝛ in re turpi non ꝯhi
tur obligatio. Inſti. de manda. §. illud. ⁊ ff. man
dati. l. ſi remunerandi. Si āt habuit iuſtū belluꝫ
talis cōponens ſine cōſenſu ſuoꝝ hoīum dānifi
catoꝝ tenetur ipſe dn̄s eis in q̄tum aduerſarius
nō ſatiſfaceret ipſe ſubditis talis dn̄i: qꝛ non de
buit cōponere cū aduerſario in piudiciū ſubdi
toꝝ ſuoꝝ: ſed debuit pcurare ꝙ eis dāna ab ad
uerſario reſtituant̄: tenēt ēt nihilominꝰ ⁊ ipſi ad
uerſarij qui habebāt iniuſtū bellū. Et intelligit
Guil. hec de dānis rapinaꝝ ⁊ incendioꝝ. Nam
de expenſis factis p bello cōſueuerūt dn̄i aucto
ritate ſua cōponere: vel pertrāſire: qḋ ēt de pre
teritis dānis rapinaꝝ ⁊ incendioꝝ cōcedi pōt: ſꝫ
ſi dn̄i ex pbabili cā viderint eſſe ea remittēda
potius q̄ꝫ carere remedio pacis: ⁊ incurrere bel
loꝝ pericla. Et cū in hoc caſu pncipes vtilit̄ ge
rant negociuꝫ ſubditoꝝ: ipi ſubditi tenētur ratū
habere. Si tn̄ ab initio cōtradicāt ne fiat cōpoſi
tio: niſi refectis dānis ſibi: nō poterit dn̄s ipa dā
na quietare hn̄ tn̄ poteſt deſiſtere dn̄s a bellādo
qꝛ ſicut apud eū eſt auctoritas mouendi belluꝫ:
ita ⁊ deſiſtendi. Concor. hoſti.

¶ De bello pticulari: ⁊ quō liceat ſe defēdē. c. 3.

De bello particulari

qḋ ſit ad dfēſiōeꝫ ſui ⁊ ſuoꝝ. Nō pmo
regulā iuris naturał̄: ⁊ poſitiui. ff. de iuſti. ⁊ iure. l.
vt vim. ſ. ꝙ vł̄ vi repellere lꝫ: cū moderamine in
culpate tutele: ē illḋ qḋ equalet illate violentie ī
qualitate armoꝝ in cōcurſu tpis: ⁊ ī ipo actu vio
lento: ne alias excedendo ceſeatur vīdicta: ⁊ p
ꝯſequēs peccatū. Sed vtrū cū ille q ē fortis vł̄t
me pcutere pugno: qui ſū vilis. i. debilis: ⁊ ñ poſ
ſum reſiſtere: liceat mihi defendere me cū enſe?
dubitat̄: ⁊ ia. de are. diſtinguit: qꝛ aut qs vult p
pulſare violētiā illatā pſōe: aut illatā rebus: pmo
caſu lꝫ ⁊ cū armis: ⁊ qualitercūqꝫ: ſi res alr̄ repa
rari nō pōt. C. de appel. l. ſi qs. Nā ſi poſſū occi
dere furē vbi nō cognoſco: ⁊ nō poteſt in rebus
furatis puideri p iudicē: vt. ff. ad. l. cor. de ſicca.
l. furem. multo magis lꝫ occidere niſi pſona alr̄
ſalua eē nō pōt. Sed in 2ᵒ caſu. ſ. qn̄ violentia in
fertur p rebus: aut violētia rebus illata poteſt p
viā iudicij reparari: ⁊ tunc nō lꝫ qualitercūqꝫ im
mo cū qualitate armoꝝ: nō āt factoꝝ: qꝛ ñ debeo
pſonā percutere p defenſiōe rei: vbi ēt aliter ſal
ua eē non poſſit: dūmō per viā iudicij reparari
pōt. Si autem per viam iudicii reparari nō po
teſt tūc lꝫ qualitercunqꝫ defendere ēt perſonam

occidendo:vt.l.furē.ff.ad.l.cor.de ſicca. Sic igr̄
intellige cū moderāine īculpate tutele:ex q̄lita/
te armoꝝ ⁊ factoꝝ. Jo.de lig. Actū ad id quod
dr̄ ꝙ d3 fieri īcontinenti repulſio violentie. Nō
hic diſtinctionē ia.⁊ pe.qui dicunt:ꝙ ſi violētia
eſt illata perſone:tūc dr̄ repelli incōtinenti:ſi fiat
in ipā facti fragrantia. Et ſic ītelligit̄.ff.de iuſti.⁊
iu.l.vt vim vi. Et dicit pe.ꝙ ſi aggrediētes ſunt
audaces ⁊ ꝓmpti ad ꝑcutiēdū:cū video eos pa
tos ad me percutiendū:nō teneor expectare:ſed
eos ꝑuenire poſſū īpediendo ne ꝑcutiant. Si āt
ſint timidi:tales nō ſūt ſtatim ꝑueniēdi:ſed ſi vio
lentia illata eſt rebus:tunc dr̄ violentia incōtinē
ti repelli:ēt poſt fragrantiā facti:dūmodo nō di
uertat ad actus extraneos. Nō diuerſitatis eſt.
nā illata iniuria perſone nō poteſt āplius reſtau/
rari:ſed res ablata reparari poteſt:⁊ ſic nō facta
diuerſione ad actus extraneos:ēt ſi amicos que
rat ⁊ redeat:vt recuperet rē ablatā dr̄ incontinē/
ti. Et ſic intellige moderamē in cōcurſu tp̄is. Jo.
de lig. ¶ Predicta ēt defenſio mō ꝑdicto licita
ē vniuerſaliter oībus:nō ſolū laicis:ſed etiā clericis
⁊ religioſis. Et opi.hug.reprobatur dicētis:ꝙ
in nulla neceſſitate poſitus:etiā ſi aliter euadere
nō poſſit:niſi occidendo d3 quis aliu3 occidere:
īmo potius d3 ꝑmitti ſe occidi:aliter peccat mor
taliter:cuius cōtrariū manifeſte dicit in cle.i.ſi fu
rioſus de homi. Uex eſt tm̄ ſm tho.ꝙ nullus te/
netur ad hoc:ſed maioris ꝑfectiōis eſſet ſi poti⁹
ꝑmitteret ſe īterfici:q̄3 ſe defendendo occideret:
cū nō poſſit aliter euadere:⁊ hoc intellige ſi eſt
bona diſpoſitione aīe ſue.nam alias fatue facer3
exponendo ſe morti corporis ⁊ aīe:cum ſibi per
mortē ꝑcludatur via penitentie. ¶ Itē licita ē ꝑ
dicta defenſio in oī loco:etiā in eccl'ia:⁊ hoc ꝓpt̄
periclm̄.ſ.qm̄ ſequeret̄ mors:hoc non faciendo:
nec obſtat ꝙ eccleſia pollui poteſt per ſanguinis
effuſionē:q2 magis ponderanda ē hōis cōſerua/
tio:cū ſit irreſtaurabilis q̄3 eccl'ia:que recōciliari
poteſt:⁊ forte dici poteſt ꝙ ad hoc ꝙ polluatur
requiritur effuſio ſanguinis iniurioſi:vt nō.in.c.
vno.de conſe.eccle.li.6. ¶ Itē licitum eſt ī quo
cunq3 officio occupato:ita ꝙ ēt celebrans ſi īua
datur:⁊ aliť nō poteſt euadere:licitum eſt ſe defē
dere ⁊ occidere. Nā ꝓpter īpedimentū corpora
le ſuperueniens inchoatum officiū dimittitur in
expletū.7.q.i.illud.⁊.c.nihil.ſed hic euenit impe
dimētum celebrāti:īmo periculū mortis:ergo li
citum ē ꝑtermittere officiū:⁊ ſe de periculo ſibi
occurrenti ſi poteſt expedire. Et ſi ſe defendēdo
occiderit:poteſt etiā reaſſūpto officio celebrare:
dūmodo affuerint:de quib⁹ loquitur cle.ſi furio
ſus. Nā nullū peccatū ī hoc fecit:nec irregularita
tem incurrit:vt ꝓbatur in dicta cle. Ide3 de bap
tiſantibus ordinantibus:confirmantibus:peni/
tentias iniungentibus:⁊ ſingula ſacramenta con
ferentibus inuaſis:q2.ſ.licitum eſt collationē illo
rum ſacramentorum poſtponere inchoatā ꝓpt̄
ſui tutelam. Dubiū tamen eſt contra ſacramētu3
baptiſmi in vno caſu:quādo videlicet ſacerdos
inuaſus ad morte3:haberet pre manibus paruu
lum baptizandū in articulo mortis conſtitutum
ita ꝙ ſi ſacerdoſ diuertat a baptizatiōe ipſius vt
ſe defēdat:īminet puero periculū mortis eterna
lis:ꝑſūpto ꝙ nō ſit alius qui ſciat baptizare. In
hoc ergo caſu ſi ꝯſtat ꝙ puer moriret̄ ſine bap
tiſmate:vbi ſacerdos diuertat ad ſe defendendū
ꝑeligenda eſt mors corporalis ſacerdotis mor/
ti ſpūali pueri:⁊ rō eſt q2 tunc vnum tm̄ malū ſe
quitur ⁊ tpale.ſ.mors ſacerdotis:ſed ſi ꝑeligatur
vita ſacerdotis:ſequerētur duo mala ſpūalia.i.
mors eterna pueri:de conſe.di.4.firmiſſime.⁊
neglectus cure aīarum:qđ ē mortale ſacerdoti
extra de eta.⁊ quali. Cum ſit ars.ꝑeligendum eſt
āt minus malū maiori.13.di.c.nerui. Ubi autem
foret dubiū ꝓbabile de morte vel de vita pueri
vſq3 ad expeditionē periculi:⁊ conſtaret de mor
te ꝑſbyteri:niſi diuerteret adhuc crederes ꝑreli
gendā mortem ſacerdotis. Et hec maxime ꝓce
dunt ꝓꝑo ſacerdoti ⁊ parochiano. Jo.de lig.

Item nota quod licitū

eſt cuilibet ſe defendere modo ꝑdicto cōtra q̄ſ/
cunq3 iniuſte inuadētes:vnde ⁊ contra ſuperio/
rem ſuū:quando.ſ.conſtat ꝙ iniuſte īuadit. C.ō
iure fiſci.l.ꝓhibitum.⁊ hoc maxime cū aliqđ ex
officium ſuū agit ad ipſum non ſpectans. Si aūt
iuſte agit:tunc non eſt reſiſtendū.2.q.3.c.qui reſi/
ſtit.niſi ſit tale factum:qđ non poſſit poſt tale tē
pus reſtaurari. Itē cōtra iudicē vt ptāte3 iniuſte
inuadentem vt occidat:licitum eſt ſe defēdere.
Itē cōtra patrem agentē aliquid contra filium
excedendo ſibi cōceſſa ex iure patrie poteſtatis.
Credo filio licitū eē ſe defēdere etiā degenti ī pa
tris ptāte:⁊ multo magis mancipato. Ite3 cōtra
abbatem vel alios ꝑlatos licitum eſt monacho
ſe defendere:ſi ꝑlatus attentaret aliquid contra
monachum in his que non pertinent ad officiū
ſuū iure vel conſtitutionibus modificatū:maxi/
me in his que propter moram periculū ingerūt
vtpote ſi abbas monachū inuaderet:vt ipſū ſubi
to occideret:ſed ſi ꝑlatus attentet contra mona/
chum:de his que permittūtur a iure cōi in corri
gendo ⁊ ſimilibus:vel conſtitutionibus ordinis
tunc monacho nō l3 reſiſtere:īmo nec in hoc ca
ſu audiretur appellās:extra de appel.c.de ꝑore
Itē cōtra dn̄m l3 ſeruo ſe defendere:ſi attentet
dn̄ſ aliquid cōtra eū qđ a iure n̄ ſit permiſſū. S3
in his que iura permittūt nō l3 ſeruo ſe defendē:
⁊ hodie reſtricta eſt potentia dn̄orum in ſeruos
q2 nō hn̄t ptātem trucidandi:nec acriter eos af/
fligendi. Idē dicenđ de vaſallo cōtra dn̄m:đ di
ſcipulo cōtra magiſtrū:de vxore cōtra maritum
q2.ſ.poſſunt ſe defendere ſi vltra q̄3 iure debitū
fuerit aliquid cōtra eos attētent:alias nō. Jo.de
lig. ¶ Itē licita eſt ꝑdicta defenſio nō ſolū pro ſe
ſed ēt ꝓ filio:q2 vna ꝑſona cenſetur pr̄ ⁊ filius cū
ſit ps ſubſtātie eiuſ. Itē ꝓ vxore:nā īiuria vxoris

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt irrogata marito: ꝛ iniuriaꝝ actio ſibi cōpetit: i/
mo ꝛ ꝑ ſponſa. Itē ꝛ ꝑ alijs perſonis cōiunctis:
nā ſi quis iniuriatur vni cōiuncto: oībus iniuria
ri vr̄. Cū enim ꝑ defenſa reꝝ lȝ vim vi repellere
ꝛ ad hoc amicos ꝛ cōiunctos vocare: licitum ēt
erit amicos ꝛ cōiunctos inuaſos iuuare: cū etiaȝ
hōi hō officiū debeat. ff. de ſer. l. cū ſeruis. Item
ꝑ dn̄o ſuo lȝ vti vaſallo defēſione: īmo tenet̄: al's
perdit ſ feudū. Item miles tenetur iuuare ꝑpoſi
tuȝ belli ſi pōt: alias capite punitur. Itē etiam ꝛ
extraneū defendere dȝ: ſi poteſt quilibet ſine pi/
culo ſui. 23. q. 3. Nō īferēda. 83. di. error. hic tn̄ di
ſtinguendū in defenſione ſui vel cōiunctoꝝ vel
extraneoꝛum quo ad incurſionē vel inuaſioneȝ
pene canonice vel ciuilis. nā defendendo ſolum
ſeipſū: ſi ex hoc occidat vel mutilet: euitat penaȝ
irregularitatis: non āt ſi alterū defenderet ēt pa/
trem vel filiū: vt notat glo. ſup. c. ſi furioſus d̄ ho
mi. in cle. penā excōicationis euitat n̄ ſolū ſe de
fendendo ſed p̄rem matrem vxorē filium vel fi
liā: cū. ſ. in tali percuſſione percutit clericū ſm in/
no. Extraneū āt defēdendo: ſi ex hoc percutit cle
ricū n̄ euitat excōicationem: ēt ſi miles mādato
iniuriati hoc feciſſet. hoc vr̄ intelligendū: quādo
mutilaret vel occideret clericū: vl' grauiter lede
ret: alias non vr̄ icurrere ſm ea que habētur ī pe
nul. §. hui⁹. Quātū vero ad euitationē pene ꝑ/
ſonalis vel pecuniarie: ſi volentes vim vi repel
lere ab iniuriā paſſo ſunt cōiuncti: euitant penaȝ
ſm modū. ff. de iuſticia. ꝛ iu. l. vt vim. limitando
eā per. l. in ꝓuatis. ff. de iudi. Si āt extranei ꝛ de
putati ꝑ comitiua: violentiā paſſi ēt lȝ: ꝛ euitant
penam. Si non erant deputati ꝑ comitiua: ſȝ ad
uocantur ī auxiliū per' paſſū violentiam: lȝ tali/
bus vim repellere incōtinenti tm̄: ſed n̄ ex inter
uallo: nec ſi non vocantur in auxiliū per patien/
tem violentiaȝ. Item tenetur vaſallus magis
iuuare p̄rem q̄ȝ dn̄m ſuum: poſito ꝙ vterqȝ ſit
inuaſus ad moꝛtē: ꝛ p̄r ꝛ dn̄s: ꝛ ipſe nō poſſit: niſi
tm̄ alterum iuuare: rō eſt: qꝛ patri tenetur fili⁹ na
turali vinculo ꝛ ciuili: dn̄o autem tenetur tm̄ ciui
li. Item q̄ȝuis iuramento ſit aſtrictus ad iuuā
dum dn̄m: iuramentū preſtitū hi⁹ ſaluo vinculo
precedenti intelligitur. Nā ius alteri queſitū nō
tollitur per ſcḋaȝ obligationem: extra de iureiur.
c. petitio. prius āt erat obligatus: ergo ꝛc̄. Iteȝ
ſi in ſimili caſu magis iuuabit patrem q̄ȝ epm̄ ſu
um: qꝛ in beneficijs tpalibus: vt ſubſtantia vite ꝛ
hi⁹ magis tenetur quis patri carnaliter q̄ȝ ſpuali:
vt notat glo. 30. q. i. c. i. ꝛ di. 86. c. non ſatis.

Item licita eſt defēſio

cū moderamine inculpate tutele vt dictū ē nō
ſolū ꝑ perſona: ſed ēt pro rebus, ꝑ cuius declara
tione. nota diſtinctionē: qꝛ aut volens viȝ. ꝓpul
ſare ſibi illatam: ꝑ rebus iuſte poſſidet eas aut ī/
iuſte: ſi iuſte poteſt hoc incōtinenti: ꝛ cū modera
mine inculpate tutele: ꝛ nō ſolū ꝑ rebus ſuis: ſed
ēt ꝑ rebus ſibi depoſitis ꝛ cōmodatis: ꝛ etiam ꝑ
rebus aīcoꝛuȝ ꝓpinquoꝝ ſuoꝝ: eos. ſ. adiuuādo:
di. 83. qui cōſentit. Si āt ex interuallo vult vi re/
pellere poſtq̄ȝ diuertit ad actus cōtrarios: tūc nō
poteſt. ff. d̄ vi. ꝛ vi. ar. l. 3. §. ſi quis. In ſecundo āt
caſu cū iniuſte poſſidet aut poſſidet īiuſte ab eo
contra quē vult vim ꝓpullare: aut ab alio. Si ab
eo tunc aut vi poſſidet: aut p̄cario: aut clam: ꝛ in
ꝑmo caſu hoc eſt ſi vi: tunc ſi ſtatim venit vt re/
cuperet: non lȝ mihi reſiſtere vi. C. vnde vi. l. i. ſȝ
ſi venit ex interuallo: tunc lȝ reſiſtere: qꝛ neqȝ ex
interuallo lȝ alicui recuperare ablata ꝓpa aucto
ritate. In ſecundo caſu cū. ſ. p̄cario poſſidet: tūc
poſt denegatā reſtitutionem licitū eſt illi inconti
nenti vi vi repellere: nec lȝ illi qui ſic poſſidet re
ſiſtere. naȝ denegando videoꝛ ſpoliare. Nū vero
denegatā reſtitutionē non poſſet vim vi repelle
re: lȝ poſſet reuocare p̄carium. In tertio caſu
cū. ſ. poſſidet clandeſtine nō eſt licitū vi vi repel
lere: ſed licitum eſt ingredi: ꝛ ſi ille nō admiſerit
ex tunc fit violentia. Reuertendo ad ſcḋm mē/
brum diuiſionis p̄cedentis iaȝ dictū eſt: cū. ſ. poſ
ſidet vicioſe ꝛ īiuſte: ſed n̄ ab eo cōtra queȝ vult
vi vi propulſare: ſȝ ab alio: tunc licȝ illi cōtra illū
alium quādocūqȝ volentē violentiam īferre vi
vim repellere. Notandum eſt ꝙ licitū ē etiā
pro reb⁹ vim vi repellere cōtra oēs: cōtra quos
licitum eſt pro perſonis: ſi tamen ille perſōe que
vim vi repellere volunt: poſſint habere bona: vt
excludantur ſerui: monachi ꝛ ſimiles: tamē mo/
deramen tutele diuerſificari dȝ: attēta varia per
ſonarum qualitate: nam aliter ꝛ mitius cōtra pa
trem q̄ȝ cōtra penitus extraneū: ꝛ ſic de ſingulis
q̄ cōſideranda venirent: inſpectis circūſtātijs cū
non ſint hec iure limitata. Notandum etiaȝ
ꝙ vim vi repellendo pro rebus: ſi quis occidat
vel mutilet: irregularitatem incurrit: ſed ſi cleri
cum percutiat ſeruando tamen moderamen īcul
pate tutele: excōicationē non incurrit: qꝛ excōica
tio nō incurritur ſine dolo vel diabolica ſuaſiōe
17. q. 4. ſi quis ſuadente. ſed in irregularitatē īci
dit quis etiam ſine dolo: vt patet in iudice reum
condēnante. Io. de lig.

De repreſalijs: ꝛ de materia duelli. c.4.

Repreſalie ſūt quod
dam bellum particulare: qḋ fit ad defē
ſionem coꝛpoꝛis myſtici. ꝛ eſt remedium extra/
oꝛdinariū habens oꝛtum ex iure gentiū: nam li/
citum eſt ob tutelam coꝛpoꝛis ſui arma mouere
ꝛ nedū coꝛpoꝛis ſui ꝓuati: ſed etiam myſtici: ſeu
vniuerſitatis. Eſt autem introductū propter de/
fectum remedij inſurgentis o neglectu gubernā
tium populos: ꝛ carentia recognitionis de facto:
ꝛ iō opus fuit hoc remediū extraoꝛdinarium ne
iuſticia negligatur: ꝛ qꝛ negligenti iudicio ſecula
ri recurſus ē habendus ad eccleſiaſticū: extra de
foꝛo cōpe. ex tenoꝛe. ideo raro hoc remediū lo/
cū ſibi vēdicat. Et nō ꝙ anq̄ȝ poſſit fieri repſalie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

licite pitus ps iniuriã paſſa dʒ requirere iudiceʒ
ciuitatis iniuriantis: vt iuſticiã faciat: ⁊ tunc ſi ne
gligit iuſticiã facere adibit primũ ſuperiorẽ: quo
deficiente adibit pncipem: quibꝰ omnibus defici
entibus dʒ adire rectorẽ ꝓpe ciuitatis: ⁊ facere
fidem de requiſitione ⁊ neglectu: ⁊ petere vt re/
quirat iterato vt iuſticiam faciat: ⁊ tunc eo requi
ſito ⁊ negligente: poterunt indici repreſalie ꝑ iu/
dicem ꝓpe ciuitatis: ſeu rectores ipſius: qui ſuc/
cedũt in locũ deficientis iuriſdictionis. Si ãt iu
dex iniurãtis non negligit: ſed iniuſticiã facit ꝓ/
nuntiando iniq̃ ſñiam: tunc ſi ciuitas habeat iu
dicem appellationis deputatũ: ad ipm per: appel
lationẽ adibitur: ſed ſi nõ hʒ indicentur repreſa/
lie. nã iputari dʒ ciuitati q̃ nõ deputauit iudiceʒ
appellationis. Si ãt duo iudices appellatiõis in/
iuſticiã fecerint: tunc vr̃ ps deſtituta oĩ ſubſidio
cũ nõ liceat 3ᵒ appellare: nec videntur poſſe in/
dici repreſalie: cũ deficit iuriſdictio. ¶ Itẽ nõ ꝙ
ꝓ modico nõ indicũtur repreſalie: cũ hoc ſit re/
mediũ: qð nõ datur ꝓ modico: vt. ff. de i ĩte. reſti
l. ſcio. Requiritur ẽt ꝙ ius totalr̃ ſit leſum: ſecꝰ ſi
pticulariter. C. de precibus ĩpe. offe. l. quotiens.
Jo. de lig

Queritur ſi aliquis cõ

ſequetur ꝑ repreſalias debitum ſuũ ab eo qui ñ
erat obligatus vtrum poſſit ſibi illud rĩnere cũ
bona cõſcientia? R. dñicus de ſancto geminiano
ſuper. c. pignorationes. ex̃ de ĩiuri. libro. 6. Archi.
poſt guil. dicit ꝙ in hoc caſu licita eſt pignoratio
ideſt repreſalia: cũ ſit auctoritate ꝓprij iudicis p̄
cedente tamẽ eius ſñia ſuper negligentia ⁊ defe/
ctu iuſticie. alle. nõ. per inno. extra de reſti. ſpoli.
c. cũ oli. ⁊ de ſñia excõi. grauem. inducit ẽt. c. dñs
23. q. 2. Sed guido nõ putat ꝙ iudex ſpoliati poſ
ſit pignorationẽ cõcedere contra illos qui ſue iu
riſdictionis nõ ſunt: nec ꝓpter ſui cõciuis delictũ
nec ꝓpter negligentiã iudicis: ⁊ qð dicit ſupra di
ctũ. c. dñs. ſ. ꝙ ciuitas plectenda eſt: ⁊c̃. intelligit
per ſuũ iudicẽ vt dicũt Jo. ⁊ fran. ꝯcelr̃. Dicit tñ
guido: ꝙ dictũ archid̃. poteſt eſſe verꝫ: quando
nullus inuenitur ſuperior: qui d̃ ciuitate negligẽ
te vel d̃ dño ipſiꝰ iuſticiã faciat: qð tamẽ raro cõ
tingit: cum ex tali defectu iudex eccleſiaſticꝰ poſ/
ſit adiri: alias ergo extra hos caſus habita per re
p̄ſalias debent reſtitui. ¶ Itẽ nõ ꝙ vbi non põt
haberi copia ſuperioris: nec de iure nec de facto
locus eſt repreſalijs. 23. q. 2. dñs. Si ãt de iure ha
beri poteſt: nõ tamẽ de facto: qꝛ ſi non obediunt
tunc idẽ. Si ãt de facto haberi poteſt nõ de iure
vt qꝛ tyrannus occupauit: tunc dic vt nõt inno.
extra de elec. c. nihil. ſed ſi haberi poteſt de iure:
difficile tñ eſt haberi de facto: vtpote cũ ſit valð
diſtans ⁊ pars paupima: tunc ẽt locus eſt repre/
ſalijs. Itẽ ꝯceſſis repreſalijs licitis: ſi poteſt hẽri
copia iudicis vel miniſtroꝝ eius non debent illi
ad quorum petitionem indicũtur auctoritate ꝓ
pria rapere perſonas vel res eoꝝ: contra quos ĩ/
dicuntur: ſed iudiciaria ptãte: alias vero ⁊ ꝓpa
auctoritate licebit ſi hoc cõceſſum fuerit ab ĩdi/
cente. perſone ãt vel res capte remanebũt penes
capientem: aut iudici preſentabuntur ſm formaʒ
cõceſſionis repreſaliarũ. Item res capte vendẽ/
tur vel in ſolutum accipietur: extimabũtur iudici
auctoritate ⁊ ĩ cõputatiõe fiet deductio expenſa/
rum: attenta tñ ⁊ ſeruata forma conceſſionis re
preſaliaꝝ. Jo. de lig. ¶ Item nõ ꝙ contra certaſ
perſonas exerceri non pñt repreſalie: ⁊ p̄mo non
pñt exerceri contra perſonas eccleſiaſticas ⁊ res
eoꝝ: alias incurrunt excõicationeʒ indicentes ⁊
exercentes: vt d̃ iniurijs. c. i. li. 6. Et de hoc hẽs
ſupra ĩ 2ᵃ parte ti. i. ¶ Iteʒ non poſſunt exerceri ꝯ
ſcholares ſtudentes iura in locis p̄uilegiatis pri
uilegio ſtudij: ſecus ſi in alijs ſtudent iura. Idem
de ſcriptoribus ⁊ bidellis: ⁊ de accedentibꝰ cau/
ſa ſcholariũ. Idem de patribus ⁊ alijs agnatis q̃
irent ad videndum filium ⁊ agnatum in ſtudio.
ff. de iudi. l. 3. Item cõtra ambaſiatores indici ñ
pñt vel exerceri. ff. de legi. l. fi. Et qð dictum eſt
de rbꝰ ſcholariũ ⁊ ambaſiatoꝝ intelligitur d̃ his
que deferunt neceſſaria pro ſtudio vel ambaſia
ta. Et idem de rebus alioꝝ que predicti defer/
rent ſibi neceſſarijs: vt equi libri ⁊ hꝰ ſecus d̃ re
bus non neceſſarijs. Itẽ contra euntes ad nundi
nas vel ad ſanctũ Jacobum vel ad aliũ locũ cã
indulgentie vel nauigantes qui vi ventoꝝ defe/
rantur ad ciuitatẽ indicentiũ exerceri non pñt re
preſalie: extra de cle. perc. per totuʒ. C. de naufra.
l. i. Item contra illos qui in ius vocari nõ poſſũt
qui enumerãtur ĩ. l. 2. ff. de ĩ iuſ. vo. Vñ ſi bonoñ.
eligeretur in ptãteʒ mediolani vel ſi bonoñ. iret
mediolañ. ꝓpter funus conſanguinei rõne repre
ſaliarum retineri non poſſet. Itẽ contra officia/
les poteſtates vel rectores iniuſticiã facientes: q
expreſſe contradixerunt iniuſticie tali: aut eti/
am qui non conſenſerunt nec contradixerunt: qa
abſẽtes vel ignorantes erant non poſſunt indici
vel exerceri repreſalie: ⁊ idem ſi erant preſẽtes
nec conſentientes vel contradicentes exñtes. ſ.
taleſ ꝙ non vocantur ad cõcilia: vt notarij ⁊ ber
ruarij. Sed ſi ſunt aſſũpti ad cõſulẽdum: tunc cõ
tra illos poterũt indici: ⁊ multo magis ſi iuuerũt
rectorẽ ad faciendũ iniuſticiam. Itẽ contra mu/
lieres exerceri non pñt: nã in perſonam capi non
poſſũt. C. d̃ offi. eiꝰ qui vi. alter. ob. l. ge. Jo. de lig.
¶ Sed an cõtra ſingulares perſonas que ſunt pe
nitus ĩnocentes propter delictum dñi vel alteriꝰ
p̄uati de quo non ſit iniuſticia poſſint indici rep̄
ſalie dubitatur? Jacobus de beluiſoˡ dicit ꝙ nõ
qꝛ non debet quis grauari ꝓ delicto alterius: de
re iudi. c. non dʒ. li. 6. alij contra per. c. dñs. 23 q. 2
Nam ⁊ ſñia interdicti puniuntur ſinguli etiam ĩ
nocentes: etiam in bello iuſto capiuntur innocẽ
tes. Sed repreſalie ſunt quoddam bellum pticu
lare: ⁊ lʒ ſit captus innocens tamen ciuitas habʒ
ius in eũ: ⁊ hoc videtur ſeruari. Jo. de lig. ¶ Itẽ
contra homines vnius ciuitatis vel vniuerſitati

nō ſimplicit̄ ſuppoſitos ciuitati:cōtra cui⁹ hoīes
indicuntur repreſalie:non poterunt indici repre
ſalie propter delictuȝ dn̄i hn̄i eos ſubiectos:ſed
hn̄ propter delictum dictarum ciuitatum. Item
in dictis repreſalijs cōtra homines vnius ciuita
tis:puta bono. ab altera ciuitate:puta floren. ſi
incole bonon̄. ciuitatis ſubeunt onera ipſius ci/
uitatiſ exercere poterūt repreſalias ꝯ eos:al's nō
Item in dictis repreſalijs contra homines ciui/
tatis:puta bonon̄. an contra bononienſes alibi cō
morātes puta florentie poſſint exerceri dicte re
preſalie:dubitatur? Et aliqui dicunt ꝙ poſſunt
ſi dicti bononienſes florentie morantes ſubirēt
onera bononie:ſecus ſi n̄ ſubirent. Alij dicunt ꝙ
pn̄t exerceri contra tales ſi ſint in eadem prouin
tia:ſecus in alia prouintia. Alij concedunt ſimpl'r
in omni loco ꝛ caſu. Item ſi de facto non poſſet
ciuitas arcere ciuem ſuum qui ēt eſt ciuis ciuitat̄
contra quam indicuntur repreſalie: iniuſtū eſſȝ:
ergo contra eum optime repreſalie exercebunt.
Nam propter defectum iuriſdictiōis indicūtur
ſed de iure n̄ debet iuriſdictō deficere:cū ꝺ iure
omnes ſubijciant̄ principi. 9. q. 3. per principalē.
ſed de facto defic̄:quia de facto n̄ recognoſcunt
ſuperiorem: Sicut igitur de facto deficē pōt cuȝ
nō ſubditus iniuriat̄:ſic ꝛ de iure ſubdit⁹ ꝺ facto
r̄ſiſtuere pōt: ꝛ ſic recurri ad remedium extraor
dinarium repreſaliarum:q̄ tn̄ ſubditum n̄ arta/
bunt donec ſpecialiter contra ſubditum fuerit
proceſſum iuris ordine ſeruato nec ꝓceſſus ſor
tiri pōt effectum ꝓpter facti rebellionē. Item cō
tra bona exn̄tia ī territorio ciuitatis ꝯtra quam
ſūt indicte rep̄ſalie:exerceri pn̄t rep̄ſalie: vt. ſ. ca/
piantur ꝛ reducantur intra territoriū ciuitatis in
dicentis. Nam ꝓpter defectuȝ iuriſdictōis r̄cur
ritur ad manum regiam deficiēte formula iuris
ſolēniter dicendi: ꝛ ſic vbiqȝ hoc fieri pōt: quia
vbicūqȝ licitū ē cuilibet defēdere corpus ſuum
Io. de lig. aliqui contra. Itē de rebus mobilib⁹
ꝛ imobilibus illorum cōtra quos concedūtur q̄
reperte fuerint interritorio ciuitatis concedētis
exerceri poſſunt: hec omnia de rep̄ſalijs exacta
ſunt ex libello. Io. de lig.

Eſt quoddaȝ aliud bel/

lum ſingulare quod dicitur duellū:quod fit īter
duos. Et fit iſtud duellū aut ꝓpter odij exagge
rationeȝ:aut ꝓpter glorie temporalis ꝯſecutōeȝ
vt. ſ. on̄ſis viribus corporiſ in publico ex tali bel
lo laudē ꝯſequat̄ de fortitudīe:aut propter inim
ici criminis purgationem:cuȝ. ſ. impōitur alicui
furtuȝ vl' proditio ꝛ huiuſmōi ꝛ ipē duello vult
on̄dere ſuā īnocentiā: ſȝ tale bellū ē pecatū mor/
tale ꝛ valde graue:cū exponat ſe morti corporis
ꝛ aīe. Et ē ꝓhibitū lege diuīa naturali ꝛ poſitiua
Nā ī lege diuīa dr̄:n̄ occides ſcilicet nec te nec al
terū. tal' āt expōit ſe occiſiōi ſui ipſi⁹. Itē fac̄ con
tra illō p̄ceptuȝ nō tētabis dn̄ȝ. d. t. hoc. n. dr̄ ten
tare dominū: vt dr̄. 2. q. 5. monomachiaȝ. Eſt aūt
ꝓhibitū lege nāli ſumēdo ius naturale ꝓ iſtictu
nature ꝓueniēte ex rōnabili ītelligētia q̄ appel/
lat̄ naturał eqtas: di. 1. ius naturale. Itē ꝓhibet̄
lege canonica extra ꝺ pugna in duello per totuȝ
ꝛ. 2. q. 5. cōſuluiſti. ꝛ l. ciuili. C. ꝺ gladiatorib⁹. Io.
de lig.

Nota de materia duel

li. Ray. in ſūma querens vtrū conſuetudo gene
rał excuſat duellātes a peccato. Ponit diuerſas
opi. aliqui. n. dicunt indiſtincte ꝙ excuſat. Sed
iſtā reprobat Ray. ꝛ bn̄:quia hoc ē ꝯtra diuinū
preceptuȝ nō tētabis. nulla āt cōſuetudo q̄ potꝰ
dicēda eſt corruptela pōt tollere diuinū p̄ceptū
di. 8. que cōtra mores. ꝛ ꝑ alia. ca. Alij diſtiguūt
ꝺ duello: vȝ qr aut offert̄ aut oblatū ſuſcipit̄ ſpō
te aut ſuſcipit̄ inuit⁹ iudice īdicēte:ī p̄ ꝛ 2° cāu pec
cat mortal'r ſed n̄ in tertio cāu vbi. ſ. indicitur ei
a iudice: ꝛ ſi nō ſuſcipit oportet eū perdē vitā vl'
res ſuas. Quidam iterū hoc diſtiguūt qr. ſ. vbi ē
periculū vite:puta innocenter accūtus de crimie
ſi nō vult ſe purgare per hūc modū ſibi īdictū tā
q̄ȝ cōuictus occiditur:dicunt tē eē licitū:qa facit
ad defēſioneȝ ſuaȝ. Et hāc opi. videt̄ tenē nico.
ꝺ lira ſuper. 16. c. p̄mi R. vbi agit̄ ꝺ duello dauid
cū golia:ſed ī cā ciuili ſeu ꝓ defenſiōe rerū tem
poralium dicūt eē illicitū. Sed Guil. glo. Ray.
credit ēt ī h° caſu eē licitū: dic̄. n. cū res ſuaſ liceat
armis defēdē eas ꝺfēdēdo raptorē occidē:ſi ali
ter defendere non pōt: quare nō pōt eas defēde
re duello: nō ꝙ ipſe offerat duelluȝ: ſȝ ꝙ a iudice
offertur ſeu potius infertur. Et ſic cōcludit iſtaȝ
opi. tenendā ſubdens ꝙ de ſacerdote non credit
ꝙ ſuſcipere liceat nec in cā ciuili nec ēt criminali
hec ipſe. Sed ſi hoc eēt licitū laico rōne ꝓp̄e
defenſionis: vt dictum ē: cū ſit ita licitū ꝺ iure na
ture clerico ſe defendere ſicut laico: liceret ēt ſa/
cerdoti in dicto caſu duellū ſuſcipe. Sed ſi nō lȝ
ſȝ ipſū: ergo nec laico. Tutior ergo vr̄ opi. Ray.
cōcludens cū alano ꝙ ſine exceptione nulla con
ſuetudo pōt excuſare a peccato: ꝛ ꝙ oēs indiſtic
te peccant mortaliter: ꝛ offerentes duellū ꝛ ſuſci
pientes ſiue ſponte ſiue coacte: ꝛ iudices qui de/
ferūt ꝛ ꝗ preſtāt auctoritatē: ꝛ aſſeſſoreſ in hoc ꝛ
dātes conſiliū auxiliū ꝛ fauorē: ꝛ ſacerdotes qui
dant hi⁹ benedictiones: min⁹ tn̄ grauiter peccat
ꝗ inuitus ſuſcipit q̄ȝ qui voluntarius vel ꝗ offert
Idē dicūt Goff. hoſt. ꝛ Io. in ſūma confeſ. li. 2°.
ti. 3. reprobantes oēs p̄dictas opi. Idem vr̄ ſenti
re beatus tho. 2ª 2ᵉ. q. 95. articulo fi. in fi. Dicit eni
ꝙ eadē ratio vr̄ eſſe de lege duelloꝝ que ꝛ de iu
dicio ferri candentis ꝛ aque buliētis: niſi ꝙ plus
accedit ad rationem ſortium inquantum ibi nō
expectatur miraculoſus effectus. ſ. in duello: ſic̄
in iudicio ferri candentis ꝛ hi⁹: niſi forte quādo
pugiles ſunt valde impares virtute vel arte. Sȝ
iudicium ferri candentis ꝛ aque bulientis: dicit
idem tho. eſſe illicitum: tum quia ordinatur ad
iudicanduȝ occulta: que iudicio diuino reſeruā/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur:tum' etiā q̄ȝ hoc indicium non eſt diuina au
ctoritate ſanatum:ꝛ allegat.c.conſuluiſti.z.q.5.§.
ꝛc̄.Dauid autem in illo facto excuſatur tāq̄ȝ mo
tus ex inſtinctu ſpiritus ſancti:vt dicitur.z.q.5.
monomachiam.vbi dicitur ꝙ duellare eſt deuȝ
tentare.

¶Titulus quintus de doctoribus ꝛ ſcholarib᷒. Sermo. cap.i.

Bonitatez diſci
plinam ꝛ ſciam doce me:quia
mandatis tuis credidi.ps.118.
Ut ait philoſoph᷒ p̄mo metha
phyſice.oēs hoīes natura ſcire
deſiderāt:hui᷒ rō q̄ȝ vnūq̄ḋq̄ȝ
naturaliter appetit ſuā perfectionē:ꝛ q̄ȝ ſcīa ſeu
cognitio veritatis perficit intellectū quod eſt ꝓ/
cipuum in homine:iō appetit ſcire vt perficiatur
Ut āt ait aug᷒.ꝙ ſunt quedā que melius ē neſci
re q̄ȝ ſcire:di.38.q̄uis.non iō hoc dicit quaſi ſit
aliqua ſcīa mala de ſe:ſed ꝓpter abuſum eius in
q̄tum.ſ.quis male vtitur aliquoꝝ ſcīa videlicet
vel ad oſtētationē ſm illud ſcīa īflat.ſ.corpus.8.
c.vel ad curioſitatē ſuperſtitionem vel cupidita/
tem.Unde ber.Sunt q̄dam qui ſcire volunt vt
ſciant ꝛ curioſitas eſt.Sunt qui ſcire volunt vt
ſciantur ꝛ vanitas ē.Sūt qui ſcire volunt vt lu/
crentur ꝛ cupiditas eſt:quando lucrū q̄runt per
fas ꝛ nefas.Sunt qui ſcire volunt vt edificent.ſ.
alios vel edificentur.ſ.in ſe ꝛ charitas eſt.¶De' p̄
mis tribus generibus q̄rentibus ſcire.Sapiētie
dicitur Uani ſunt oēs hoīes in quibus nō ſubeſt
dei ſcīa.Et illud eccleſiaſtici p̄mo.In multa ſcīa
multa eſt indignatio.¶De vltimo āt genere dr̄
ſapientie:dedit illi.ſ.iuſto ſcīaȝ ſanctoꝝ:honeſta
uit illum in laboribus:in hoc cōſiſtit talis ſcīa vt
p̄mo ꝛ p̄ncipaliter cognoſcat deū:deinde ſeip̄m.
ꝛ quecūq̄ȝ alia ſcire procurant ad deum finaliter
referat.Uñ aug᷒.p breuiſſima oꝛone ꝛ vltima di
cebat.Deus ſp idem nouerim te:noueriȝ me:q̄ȝ
igitur ſicut ꝛ alioꝝ bonoꝝ:ita ꝛ hi᷒ ſcīe datoꝛ eſt
deus:ideo p̄s ſuo exemplo docet nos hāc a deo
poſtulandā ꝛ procurandam.d.bonitateȝ ꝛc̄.vbi
tria notantur.

¶Prio Ut cognitio veritatis a deo expectetur
ibi doce me.

¶2° Ut ordo ꝯgruitat̄ obſuet̄:ibi bo.di.ꝛ ſcīaȝ

¶3° Ut conditio humilitatis applicetur:ibi ga
ma.tu.credi.

Clarum eſt ꝙ nullus naſcitur magiſter ſed vacu
us omni ſciētia.Sicut enim ait philoſophus.z.de
aīa.anima nr̄a naſcitur ſicut tabula raſa in qua
nihil eſt pictum ſed apta eſt pingi.Quāuis autē
cōiter ſcientijs doceamur per magiſtros:tamen
q̄ȝ oīs homo mēdax vt dr̄ in pſalmo.ſ.ex ſe,ꝓpt̄
qḋ maximi philoſophi qui dixerūt:labia noſtra
a nobis ſunt:quis dn̄s nr̄ eſt?q̄ȝ non recognoue
runt ſciam ſuā a deo:ſed ſibi attribuebant:ſtulti
facti ſūt:vt dr̄ Ro.i.ꝛ m̄ltos erroꝛes docuerūt
diſcipulos ſuos.Sed ꝛ ſi magiſter vera ꝛ optīa
doceat:niſi deus illuſtret mentē diſcipuli irradia
tione ſaltem naturali:nullam ſcīaȝ addiſcere pōt
q̄s.Et hoc qḋ ait xp̄s.mat.23.Unus eſt magiſter
veſter qui in celis eſt:qui.ſ.eſt p̄cipal' ad mouē
dum intellectū ad percipiēdas ſciētias:īſuper ꝛ
oīs ſapīa a dn̄o deo ē:eccl̄iaſtici.i.ꝛ ab ipſo fōte
deriuate ſūt ſcie.Uñ ambro.ſup ep̄lam ad col.
ait.Ois rō ſuperne ſcie vel terrene creature ī eo
eſt q̄ eſt caput eaꝝ:ꝛ auctoꝛ:vt qui hinc nouit ni
hil vltra querat:q̄ȝ hic ē pfc̄ta virtus ꝛ ſapīa:q̄c
quid alibi querit̄:hic p̄fecte inuenit̄.In daniele
ꝛ ſalomōe oñdit̄ infidelib᷒ ſe auctorē totius ſapi
entie:qḋ īfideles nō putant:q̄ȝ nō legūt in euāge
lijs ꝛ ꝓphetis aſtrologiā ꝛ alia hi᷒ que deſpecta
ſūt:q̄ȝ nihil valent ad ſalutē ſed mittūt in erroꝛē
ꝛ dū eis ſtudēt:curā aīe nō hn̄t.hec ille.ꝛ hēt di.
37.§.ſed econtra.A deo ḡ eſt ſpectāda ſcīa ꝛ in
ploranda dicendo:bonitatē di.ꝛ ſciam doce me
Inuocaui ait ſapiens ꝛ venit in me ſp̄s ſapīe:ſa/
pientie.7.Sic ſalomon poſtulando ſapīaȝ exau
ditus ē nō ſolū ad regenḋ ꝓpl'm recipiēdo ſciam
ſed ꝛ moraliū:vt pȝ in ꝓuerbijs ꝛ eccleſiaſti.ꝛ di
uinoꝝ arcanoꝝ:vt in canticis canticoꝝ ac ēt natu
ralium.Nam diſputauit de plantis a cedro vſq̄ȝ
ad iſopum:ꝛ de aīalibus terre ꝛ volucribus ꝛ pi
ſcib᷒:vt dr̄.3.R.3.ꝛ.4.Et q̄ȝ multa ſcripſit:lȝ n̄
inueniant̄ nunc de hi᷒ naturalib᷒ eius ſcripta.Ita
tū a deo ſpectanda eſt ſcīa:vt ſolicitudo ꝛ laboꝛ
adhibeatur:prouerb.28.c.ſtude ſapīe fili mi.Sic
enim deus ſm cōem legē corpora ſanat mediā/
tibus naturalib᷒ medicinis ꝛ cōſilijs medicoꝝ:ꝛ
aīas peccatis languidas curat mediantib᷒ medi/
cinis ſp̄ualibus ſacroꝝum ꝛ ſacerdotibus ea con
ferentibus:iō iſta dȝ ꝓcurari ſibi q̄ vult ſanari:q̄ȝ
uis aliq̄ñ p̄ter cōem legē ſanet aliquos ī corpoꝛ
ſine medicinis miraculoſe:ꝛ in anima ſine ſacr̄is
ita ſecundum curſum ſolitum docet hominē ſci/
entiam deus mediantibus magiſtris ꝛ laborib᷒
ꝛ exercitijs diſcipulorum his vacantium:q̄uis
ap̄los docuerit omnem veritatē ſeu omnem ſci/
entiam ſine humana induſtria.Unḋ hieronym᷒
dicit:qḋ illis.ſ.apoſtolis ſuggerebat ſpiritus ſanc
tus:hoc alijs confert quotidiana ī lege domini
meditatio:laborando igitur in ſtudio ꝛ a deo po
ſtulando bonitatem diſcipline et ſcientiam da/
bitur ei.

Secundo ordo congru
us ſeruari debet in poſtulando ꝛ procurando ſci
entiam qui hic traditur:videlicet vt prius ꝛ po/
tius procuretur bonitas ꝛ exinde diſciplina ꝛ de
mum ſcientia.Nam vt ait apoſtolus.i.coꝛ.13.ſi
nouerim omnia myſteria ſcilicet quo ad ſapien/
tiam diuinorum:ꝛ habuero omneȝ ſcientiā quo
ſ.ad noticiā naturaliū:charitatē āt nō habuero:
nihil ſū.Ipſa charitas ē q̄ facit aīaȝ ſimpl'r bonā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf